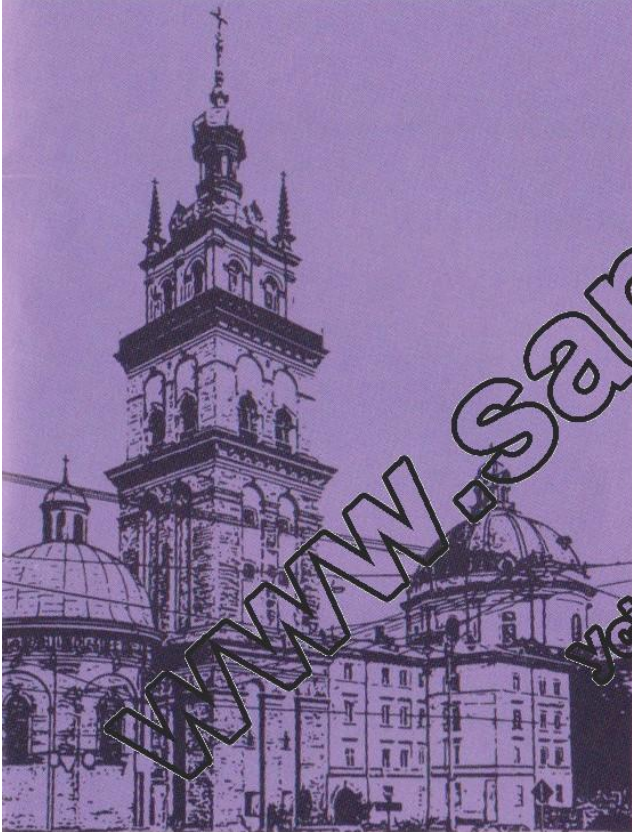

Олександр АВРАМЕНКО

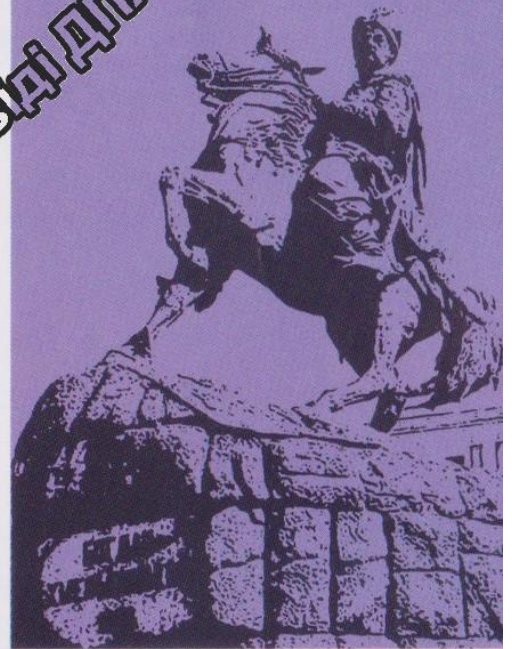
Готуймося
до
ДПА
2019

УКРАЇНСЬКА МОВА

збірник диктантів

9
КЛАС

ВИДАВНИЦТВО
ГРАНІТА

70
ДИКТАНТІВ

www.samoosvita.top
Усі збірники, відповіді ДПА 2019

Олександр Авраменко

УКРАЇНСЬКА МОВА

Збірник диктантів

9 клас

Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах

Видання третє, доповнене й перероблене

www.samoosvita.top
Усі збірники, відновлені 2019

Київ
«Грамота»
2018

УДК 373.5.091.26:811.161.2*кЛ9
А21

*Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист ДНУ «ІМЗО» від 3.07.2017 р. № 211/12-Г-307)*

Рецензенти:

О. В. Лобач, директор СШ № 149 м. Києва, учитель української мови та літератури;
Н. І. Богданець-Білоskalенко, доктор педагогічних наук, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України.

Авраменко О.

А21 Українська мова: Збірник диктантів : 9 кл. / Олександр Авраменко / Вид. 3-є, доп. й перероблене. — К. : Грамота, 2017. — 56 с.

ISBN 978-966-349-716-7

Посібник укладено згідно з вимогами чинної навчальної програми для загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженої Міністерством освіти і науки України (перше видання 2016 р.) і призначено для тренувальних і контрольних робіт.

Збірник містить нові тексти для диктантів, а також ті, що було створено для проведення Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності протягом останніх дев'яти років.

Тексти для диктантів, подані в збірнику, дібрано з класичної та сучасної української літератури, історії та публіцистики. Вони призначені для оцінювання прависписних умінь учнів (орфографічних і пунктуаційних), передбачають поглиблення знань української мови.

Для учнів загальноосвітніх навчальних закладів, учителів, викладачів, бібліотек.

УДК 373.5.091.26:811.161.2*кЛ9

Авторські права захищені.

Жодна частина цього видання не може бути перероблена, перевидана, ксерокопійована, репродукована або розмножена будь-яким іншим способом.

ISBN 978-966-349-716-7

© Авраменко О. М., 2017

© Видавництво «Грамота», 2017

ВСТУП

Методика проведення диктанту

Методика проведення диктанту є традиційною.

Вид роботи й назву тексту потрібно записати на дошці. Спочатку вчитель читає весь текст, після чого не дає ніяких пояснень щодо його змісту, правописних особливостей та тлумачення значень використаних у ньому слів (з огляду на те, що тексти адаптовано для навчальних потреб, у них майже відсутня так звана авторська пунктуація, немає діалектизмів, застарілих слів, складної зі значенневого погляду, а тому малозрозумілої для учнів лексики тощо). Учитель може давати тільки коментарі формального характеру, як-от: розміщення заголовка, запис автора чи джерела тексту та ін. (хоча записувати автора тексту немає необхідності й робити це не обов'язково). Як виняток, учитель може пояснити написання слова в тому разі, коли контекст не до кінця з'ясовує його написання (наприклад, Українське радіо в тексті № 67 «Українському радіо — дев'яносто років!»).

Після прочитання всього тексту вчитель читає перше речення повністю, а учні тільки уважно його слухають. Далі це саме речення диктується для запису частинами, при цьому кожна частина, як правило, читається тільки один раз частиною в цьому випадку треба вважати словосполучення з двох–п'яти слів або частину складного речення приблизно з тією ж кількістю слів). Учитель може повторно прочитати частину речення, якщо вона велика за обсягом, у ній змінено нормативний порядок слів або під дією певних зовнішніх чинників учні недочули якогось слова чи словосполучення. Після того як учні запишуть усе речення, його треба прочитати повністю повторно, щоб вони мали змогу перевірити записане.

У такий спосіб диктується кожне речення тексту. Учитель обов'язково вказує місце поділу тексту на абзаци. Після запису всього тексту він читає його ще раз від початку до кінця, роблячи паузи між реченнями, дещо триваліші від звичайних, і надаючи змогу учням ретельно перевірити написане й виправити можливі помилки. Текст треба диктувати виразно, відповідно до норм літературної

мови, з правильним наголошуванням слів та інтонуванням звукового потоку, у такому темпі, щоб учні встигали вільно його записувати.

Після повторного читання всього тексту учні здають диктанти вчителю. Часу для додаткової перевірки надавати не потрібно: сумніви щодо правописного оформлення роботи учні мають вирішувати в процесі написання.

Обсяг текстів для диктанту та час написання роботи

Обсяг текстів для контрольних диктантів чітко визначено чинною програмою з української мови: у 9 класі це має бути текст на 140–160 слів (на перший показник треба орієнтуватися на початку навчального року, на другий — наприкінці). Для написання контрольного диктанту відводиться 30–35 хвилин.

Для написання тренувальних і контрольних диктантів учитель може скоротити текст на 10–15 слів, але не змінюючи його змісту.

Нормативи оцінювання диктанту

Під час написання диктанту учням не дозволяється використовувати допоміжні джерела (словники, словниці й іншу літературу та технічні засоби).

Бали	Кількість помилок
1	15–16 і більше
2	13–14
3	11–12
4	9–10
5	7–8
6	5–6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба) – 2
10	1
11	1 (негруба)
12	–

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ

1. Дикі Карпати

Дикі Карпати. Вона знала й любила їхню горду красу, як і їхніх чудних мешканців, гуцулів, знала всі таємниці лісу.

У вересні павутиння прозоро тягнеться від дерева до дерева, світиться на сонці, а в лісі тихо-тихо. Потoki дзюрчать швидко й поважно, над їхніми берегами не цвітуть уже квіти. У долині трохи інакше: там повітря повне запаху айстр. Це меланхолія, що на всьому викарбовує свою печать.

Після бурі сонце повільно хилилося до заходу, небо було хмарне, сумне й тільки на заході ясно-червоняве. Гоги, фантастично оповиті мрякою, відбивалися від неба темні-голубою барвою.

На одній із тих порослих лісом гір стояла нова гуцульська хата. Грубі смереки розпростерли над нею свої плечі, сумно потрясали гордими верхівками, і великі краплі дощу падали беззвучно на мох.

Навкруги тиша. Тільки в незайманих лісах дрімало, мов придушені морські хвилі. Останні проміння сонця, що заходило, проридалося місцями в тущавину лісу, трігало хвильку на галузках, мов золоті тіні, і потім у лісі стало зовсім темно.

154 слова

За О. Кобилянською

2. Колір неба

Синій колір. І людина відразу згадує небо — глибоке, чисте, ніким до кінця не звідане, завжди таємниче, як море. Чи це море таке, як небо? Небо буває світлим і яскравим, темним і грізним, але завжди — синє. Часом його прикрашають рожеві чи білі хмарки, ніколи обнімають барвисті веселки. Та й відтінків синього на небі не злічити. То майже сіре, то яскраво-блакитне, то майже чорне. Але коли дивишся на небо, то на думку спадає зовсім інше: хочеться відчути за плечима крила, змахнути ними й полинути у височінь, до тієї сині.

Синій — це колір неба, він завжди з нами. Навіть у найпохмуріший дощовий день залишається надія, що серед хмар усе-таки прогляне клаптик чистої сіняви.

Справжню небесну синь завжди нерозривно пов'язують з постійністю природи, з надією, із завтрашнім днем. Вона споконвіку символізує або давнє минуле, або далеке майбутнє. Пам'ятаєте, як писав Гете, «синя поверхня здається віддаленою, однак ми охоче йдемо за нею, але не тому, що вона віддаляється, а тому, що вона вабить до себе».

А небо завжди вабить, завжди кличе, обіцяючи щось наймовірне, непізнане й прекрасне.

172 слова

За Н. Коваль

3. Ноктюрн

Чи бачив ти коли-небудь ніч у маленькому, загубленому серед степів хуторці, коли тиша здається повною по вінця чарою, яку несуть обережно, не дихаючи, щоб не пролити? Яка промовиста тиша навколо! Ти знаєш, про що вона мовчить, які звуки застигли в ній, готові прокинутися від найменшого руху.

Тихо навколо. І здається, ніби ти один не спиши, засолоджуючись красою цієї дивовижної ночі. Але ти помилився, бо десь там, на іншому кутку хутора, тихим світлом живе віконце, пробиваючи морок ночі. То ще хтось не має сна, через оцю незбагненну красу. І зорі згоря пересміюються, надидужі до минулих і майбутніх чвар, до маленьких таємниць, до того, що, може, хтось хоче стати ближчим до них на мить. Марно. Ти лише травинка цього неосяжного степу, ти незначний і недовговічний під цим небом, як пахощі степових трав.

І розгублений нічний мечик, і коник, співець теплих степових ночей, й оці верби — все це в тобі. Ти, і вони, і ще ця ніч посвячені в найбільшу таїну світу: з цією землею ти пов'язаний навіки.

165 слів

За М. Браццо

4. Зорі над чумаками

Скриплять лозяні мажари серед таврійських степів; дибають розбитими ратицями натомлені воли; на купах солі, прики-

даних сіном, лежать чумаки. Дорога в'юниться серед степового безлюддя. Світ ніби вимер: на десятки верст довкола — жодної хати. Цвіркотять коники, біжать кудись обабіч дороги хвильки білогривої ковили. Гіркуватий вітрець, прогрітий сонцем у полинових кущах, то кволо війне над мажарами, то знову припаде до землі, ніби обважніла дрóхв́а, що висиджує своїх пташенят. А десь попід хмарами стереже степ самотній жайворон. Він мовби окреслив коло на землі й тепер оголошує птахам і людям: «Це моє!»

На волів не треба покрикувати: вони добре знають дорогу, бо не вперше їм ходити на сиваські береги, де крига не тане навіть серед літа. То сіль біліє на озерах — гіркий чумацький скарб.

Сутеніє. Плачуть немазані колеса. Погойдуються в темряві рогаті голови волів. І коли задивишся на їхні роги, здається, ось-ось черкнуть вони гострими кінчиками зоряну баню, що нависає над степом, — і посиплються звідти зорі. А зорі й справді сиплються. Чому вони падають на землю? Ніхто цього не знає.

165 слів

За М. Руденком

5. Як віталися наші предки?

Здавна в Європі, на відміну від емансипованої Америки, під час зустрічі на вулиці чоловік вітався першим. Зараз уже відійшов у минуле звичай цілувати жінкам руку, а в міжвоєнній Галичині такий поцілунок уважався свідченням поваги до жінки. Проте на вулиці не рекомендувалося цілувати паням руку, щоб, бува, не поставити їх у незручне становище, адже рукавичка може бути мокрою від снігу чи дощу або, боронь Боже, ненапарфумлена. А ось у бальній залі, театрі чи на вечірці цей звичай був обов'язковим. При цьому чоловікові потрібно було з'ясувати, що для поцілунку він повинен схилитися до руки, а не піднімати її до своїх уст.

Нині існує новий спосіб вітання — поцілунки під час зустрічі, хоча на початку минулого століття така поведінка вважалася б украй нетактовною.

Шляхетної поведінки дотримувалися й у себе вдома. У журналі «Нова хата» за лютий 1928 року читаємо: «Добра поведінка не повинна бути напоказ для чужих, як добра порцеляна, яку

даних сіном, лежать чумаки. Дорога в'юниться серед степового безлюддя. Світ ніби вимер: на десятки верст довкола — жодної хати. Цвіркотять коники, біжать кудись обабіч дороги хвильки білогривої ковили. Гіркуватий вітрець, прогрітий сонцем у полинових кущах, то кволо війне над мажарами, то знову припаде до землі, ніби обважніла дрóхв́а, що висиджує своїх пташенят. А десь попід хмарами стереже степ самотній жайворон. Він мовби окреслив коло на землі й тепер оголошує птахам і людям: «Це моє!»

На волів не треба покрикувати: вони добре знають дорогу, бо не вперше їм ходити на сиваські береги, де крига не тане навіть серед літа. То сіль біліє на озерах — гіркий чумацький скроб.

Сутеніє. Плачуть немазані колеса. Погойдуються в темряві рогаті голови волів. І коли задивишся на їхні роги, здається, ось-ось черкнуть вони гострими кінчиками зоряну баню, що нависає над степом, — і посиплються звідти зорі. А зорі й справді сиплються. Чому вони падають на землю? Ніхто цього не знає.

165 слів

За М. Руденком

5. Як віталися наші предки?

Здавна в Європі, на відміну від емансипованої Америки, під час зустрічі на вулиці чоловік вітався першим. Зараз уже відійшов у минуле звичай цілувати жінкам руку, а в міжвоєнній Галичині такий пошлунк уважався свідченням поваги до жінки. Проте на вулиці не рекомендувалося цілувати паням руку, щоб, бува, не поставити їх у незручне становище, адже рукавичка може бути мокра від снігу чи дощу або, боронь Боже, ненапарфумлена. А ось у бальній залі, театрі чи на вечірці цей звичай був обов'язковим. При цьому чоловікові потрібно було затямити, що для пошлунку він повинен поцілувати до руки, а не піднімати її до своїх уст.

Нині існує новий спосіб вітання — поцілунки під час зустрічі, хоча на початку минулого століття така поведінка вважалася б украй нетактовною.

Шляхетної поведінки дотримувалися й у себе вдома. У журналі «Нова хата» за лютий 1928 року читаємо: «Добра поведінка не повинна бути напоказ для чужих, як добра порцеляна, яку

дістаємо з шафи лише тоді, коли приймаємо гостей. Чемність і добра поведінка вшляхетнюються через тривалий та щоденний ужиток».

165 слів

За Н. Храбатином

6. Дари літа

Усе потроху дозріває. Спочатку доводиться скуштувати ранню редьку, а потім — цибулю з олією.

Там, дивися, поміж гудинням закралися перші пуп'янки, затуливши сороміцькі місця свої жовтими плямками зів'ялого цвіту, а вже через кілька днів на місці пуп'янків знайдеш між листям дебелинькі огірки, пухирчасті, із заляклим сивим туманцем на боках. Вони ще зовсім ніжні, солодкуваті, зважливо хрумтять на зубах. Після першого огірка щодня бігаєш на грядку, нищпориш, вищукуєш, а вони немов із землі лезуть, товстішають, уже й жовтизною котрийсь береться.

Помідори набрякають сонцем повільно, бо йому важкувато переборювати їхню зелену та тверду впертість. Проте і їх нагріває своїм теплом, проте й вони м'якшають, займаються трохи вогнем з одного боку, потім пляма ширшає, вона вже заливає весь помідор. Він, охоплений пожежею, веселишає, усміхається все бадьоріше. А там уже зовсім палахкотить, сміється, розсипається, так йому добре на гарячій літній грядці і під кожним кінцем можеш натрапити на це соковите сонечко, зриваєш, розчимуєш — і лежать на долоні дві іскристі грудочки снігу, тільки криваві, тільки натикані насінням.

161 слово

За Є. Гуцалом

7. Зимова казка

Зимова казка. Ці слова, скільки доводилося чути й читати, прослизали у свідомості вичовганою красивістю. Спокійного ранку однієї грудневої неділі мені розкрилася чарівність їхнього змісту, коли з ночі довколишність постала м'яким білим шаром снігу, що плавно згладжував усі нерівності.

Міріади сніжинок тихо спускалися на білі шляхи, двори, покрівлі. Вони насідали на кожну штахетину, на кожну галузочку.

Застиглими осінніми димами здавалися посивілі садки коло хат, що пишалися однаковими білими дахами, над якими неквапом куріли димарі — то господині гріли оселі, варили сніданки. З молочної пелени неба, що зливалася із засніженим селом, текла матова яснота, наливаючи кімнати й цілий світ виднотою зимового дня.

Дійсність справді була подібна до гарної світлої казки, де зима справляла свято першого снігу. Хотілося побігти на те велике святкування, зачерпнути руками свіжий сніг, однак шкода було дірявити кроками ту рівненьку незайману красу. І хотілося зичним хотінням, щоб над хатами піднімався, ледь звиваючись убік, добрий димок, щоб дядько у валянках спокійно ніс воду до білїї землі й щоб до кожних воріт була протоптана стежка.

163 слова

За В. Деманським

НАШІ ТРАДИЦІЇ

8. Стрітєння

У кожного місяця є свої основні свята, тобто такі, які стосуються тієї чи іншої пори року. Якщо січень славіться передусім трьома святами — Різдвом, Новим роком і Водохрещем, то лютий може похвалитися лише одним — Стрітєнням, що припадає на середину місяця, 17 листопада лютого.

Це свято в Україні завжди відзначали. Селяни в цей день здебільшого не працювали й уважно придивлялися до погоди, бо лютий до березня в гості приїжджає, щоб на Стрітєння зимі з весною зустрітися. Хто з нуду цей день переборє, такою й буде погода до початку березня.

У народній уяві зима — це стара баба в полатаному кожушку, поношених шкарбанах і дірявій хустині, поточеній мишами, через дірки якої стирчать сиві пасма волосся. За плечима в неї теліпається пом'ята напівпорожня торбина, а в руках — пощерблене горнятко, наповнене льодом. Саме такою зима на Стрітєння виходить назустріч весні — привабливій дівчині. У неї нова, помережана різнокольоровими узорами сорочка та

зелена плахта, у руках — серп і жмут збіжжя. Саме ця зустріч і була взята за основу народної назви свята — Стрітєння.

164 слова

За В. Скуратівським

9. Сватання

З проханням висватати дівчину парубок звертається до своїх батьків, а вони вже вибирають сватів для такої поважної справи. Це, як правило, шановані в селі люди. Окрім того, вони мають бути дотепними й красномовними.

Свати вирушали, як смеркне: ніхто зайвий не заводив, менше лихих очей бачитиме та й менше хто знатиме, якщо буде відмова. Старости гупають тричі по три рази ціпком у двері й просять дозволу увійти до хати.

Перед тим як показати дочку, батьки двічі виводять передягнених інших дівчат. Старости, жартуючи, щоразу кажуть, що це не їхня, бо в них — найвродливіша. Тоді вже мати за руку виводить свою доньку, старости подають дівчині вузлик із хлібом-сіллю. Якщо їй хлопець до вподоби, й вона хоче вийти за нього заміж, то дівчина бере вузлик, кладе його на стіл і розв'язує. А коли зі старостами прийшов нелюб, то вона виносить гарбуза як знак відмови.

Коли всі заходять до хати, перерізають хліб навпіл. Хлопець і дівчина з'їдають по шматочку, і відтепер вони зветься вже нареченими.

160 слів

Л. Горбач

10. Дерев'яні береги

Здавна в Україні особливо популярність мали такі дерева, як дуб, береза, тополя, ялина, верба. Дуб шанували за довголіття, міцність і вологостійкість, тому його використовували для будівництва житла.

Березу любили здебільшого за красу й декоративність, а також застосовували в народній медицині. Березовий сік, що збирали навесні, був одним із найпопулярніших напоїв.

Тополями обсаджували шляхи та садиби. З них брали жовту фарбу, кору використовували під час вичинення шкір. На Право-

бережжі й подекуди Лівобережжі білу тополю називали явором, а на Поліссі та в західних областях так звався один із видів клена.

Явір також дуже шанували в Україні. У багатьох народних піснях він постає як символ краси та кохання.

Особливою чудодійною силою була наділена осика: її використовували як надійний оберіг від упирів і відьом. Щоб уберегти корову від посягань нечистої сили, в огорожу ставили осикові кілки.

Найпоширенішим елементом українського пейзажу завжди була верба. Це дерево росте навіть із свіжозрубаного кілка, устромленого в землю. За розташуванням вербових дерев селяни визначали підземні джерела й місця, де доцільніше копати криницю. Також використовували кору верби як протизастудний засіб.

170 слів

Ворожейкіна

11. Чистий четвер

Найважливішим днем тижня перед Великоднем є четвер, який наділяють однією з таких ознак: чистий, світлий, великий, страсний, живний.

Чистий четвер — це день весняного очищення. Тому селяни починали прибирати ще вдосвіта. Стайні, комори, подвір'я, хаті — усе мало бути чистим і святковим. Увечері й на городі господар згрібав до купи горішке листя, бачила бур'янів і суху траву й підпалював, щоб очистити землю від морозу, зими та всякої нечисті.

Існує повір'я, що в Чистий четвер, до сходу сонця, ворон носить із гнізда своїх дітей купати в річці. Хто скупається раніше від воронячих дітей, той буде здоровим протягом цілого року. Отож хворі люди купались, бувало, уночі, доки ворон дітей не купає, щоб очиститися від хвороби. Викупавшись, хворий набрав зі свого купелю відро води, ніс ту воду на перехресну дорогу й виливав, залишаючи там усе лихо.

Обережні люди ранком цього дня з хати не виходили, а як були в дорозі, то обминали перехресні дороги, щоб хвороба не вчепилася. У Чистий четвер стрижуть, бувало, дітей, щоб волосся не випадало й голова не боліла.

167 слів

За О. Воропаєм

У СВІТІ ТВАРИН

12. Рожеві шпаки

Мандруючи Кримом, ми можемо побачити диких тварин у всій їхній красі. Один із найдивовижніших птахів, які трапляються в цьому куточку України, — шпак рожевий.

Шпак рожевий — яскравий тропічний птах, котрий майже третину свого життя проводить у тропіках, тому й забарвлення має відповідне: крила та хвіст у нього чорні, інші частини тіла рожеві. На голові птаха пучок видовжених пір'їн, дзьоб рожевий, а лапки червоно-коричневі.

Рожеві шпаки — птахи товариські: живуть, об'єднавшись у колонії, що налічують сотні пар. Переміщуються швидко зграєю, рухаючись за якимось лише їм зрозумілим сигналом із боку в бік.

Ці птахи живуть у степах і саванах, шукаючи місця, де є їжа. До речі, саме рожеві шпаки знищують барашу. Тож якими корисними вони є!

Ареал існування цього виду досить великий: південь Сибіру, Східна Європа, окремі регіони Азії. Зимують птахи в Африці й Індії. У Криму багатотисячна колонія рожевих шпаків гніздиться на горі Опук. Та через розорювання й знищення цілих степів тепер ці птахи з'являються в нас нечасто, тому й занесені до Червоної книги України.

162 слова

За І. Савченком

13. Павлич

Американська письменниця Фланнері О'Коннор, авторка книжки «Мудра кров», помітила у своєму заміському будинку небагатьох котів чи собак — павичів. Сучасники згадують, що в садибі письменниці вільно гуляли близько ста птахів.

Фланнері любила їх не лише за красу, а й за те, що горді створіння відкривають її не кожному. Про це вона писала так: «Коли павич повертається спиною, глядач здебільшого починає ходити навколо нього, щоб побачити птаха спереду, а насправді треба стояти на місці й чекати, поки павич сам не вирішить себе

показати». Лише тоді можна побачити зелено-бронзові арки навколо нього, що нагадують плеяду сонячних ореолів. У цю мить більшість людей не можуть вимовити ані слова.

Ці прекрасні істоти з'являються на сторінках творів письменниці як символ іншого світу. «Павич стояв нерухомо, ніби неземне видіння, що зійшло до них з променистих висот», — писала О'Коннор в одному з оповідань.

У кожен лист, який надсилала, Фланнері вклала перо павича як символ своєї дружби. Своему кумиру, поєтові Роберту Лоуеллу, письменниця надіслала перо завдовжки півтора метра. За спогадами сучасників, Лоуелл зауважив: «Це саме те перо, якого мені бракувало в житті».

173 слова

За Б. Романцовою

14. Кіт на подушечці

Я кіт, що лежить на м'якій подушечці. У хаці добре й затишно, а за шибками пливе й пливе сніг. Я тільки мружуся і тихо муркаю. Холод і сніг — це не для мене. З правого боку повіває теплом: моя господиня перед роботою натопила грубу. У кімнаті нікого немає, крім мене, отож весь день вона чує тільки мені. І я не можу не пересмакати поважність, усвідомлюючи це. Вони, люди, страшенно кумедні. Нашому братові скористатися з їхньої доброчинності не завадить. Зрештою, хочуть тішитися нами — хай плетуть, і ніхто з нас цього не заперечить.

Я маю тепер забезпечене існування: для мене кладуть спеціальну подушку, для мене топлять уранці грубу, мені залишають їжу й вітають кватирку, бо я не терплю цілоденної неволі.

Зараз прімаю собі сувіденько й можу втішно помріяти та поміркувати на дозвіллі. А ще люблю поринути в спогади, адже життя котяче не таке вже й нудне. Людське, на мою думку, значно нудніше. Звісно, я суджу про нього, знаючи свою господиню та ще кількох сусідів, але чомусь мені здається, що цього досить.

167 слів

За Вал. Шевчуком

15. Дитинство лісових котів

У травні, коли ліс починає вкриватися яскравим зеленим листям, а навкруги вирує сезон народження й вигодовування тварин-дитинчат, на світ з'являється пухнастий звір. Хоча ще зовсім малий, сліпий та безпомічний, проте лісовий кіт — майбутній хижак. Ця подія може відбутися в густих лісах Карпат, або в плавнях пониззя річки Дністра, або ж у балках, дубових і змішаних лісових масивах Поділля.

Кошенята розплющують очі, коли їм виповнюється тиждень-півтора. Але залежати від матері-кицьки вони будуть не довго. Спочатку малята чекають її з полювання в лігвині, потім обережно виходять зі сховку, граються, пізнають навколишній світ.

Граючись, маленькі пухнастики з'ясовують, хто з них головний. Такі ігри — репетиція дорослого життя, бо саме ці комплекси рухів знадобляться кошенятам для пошуку, вичікування та переслідування здобичі, для спілкування з протилежною статтю та бійок між самцями в сезон спарювання. Але поки що дитинство далеко, і мати супроводжує малих, а в разі небезпеки подає різкий сигнал, щоб вони встигли зачепитись і сидіти дуже тихо. Кошенята далеко від лігвини не відходять, бо дуже можуть стати здобиччю хижого птака, куньці, лиса чи лисиця.

170 слів

М. Шквиря

16. Великий птах лісових боліт

Сірий журавель — рідкісний птах, він занесений до Червоної книги України. Багато народних прикмет пов'язано з його появою навесні та відльотом восени.

На території України сірий журавель гніздиться на поліських болотах, а також на заболочених ділянках у долинах великих річок. Перед осінньою міграцією журавлі збираються на полях у великі зграї, відгодовуються перед важким і далеким польотом. Більшість птахів, що гніздяться в Україні, летять на зимівлю до Туреччини, Ізраїлю та країн Африки. Найбільші такі скупчення в Україні утворюються поблизу озера Сиваш та в заповіднику «Асканія-Нова».

Сірий журавель потребує турботливого ставлення. Основні його вороги — це лисиці, кабани та великі хижі птахи, але найбільше цей вид потерпає від людей. Знищення місць проживання внаслідок вирубування лісу, осушення водно-болотних угідь — фактори, що зумовлюють зменшення чисельності журавлів на території України. Суттєвий негативний вплив на популяцію має браконьєрський відстріл птахів заради розваги, а інколи й для використання в їжу. Зміна клімату також впливає на гніздування птахів, адже в Україні пролягає південна межа ареалу сірого журавля.

157 слів

Я І СВІТ

17. Як формується уява

Мені страшенно подобаються слова Гіммануїла Кант «Людина — це істота, яка змінює світ здебільшого за допомогою власної уяви». Зверніть увагу на слово «здебільшого».

Є люди, які не мають уяви, бо її знищили їм в дитинстві. Уява зникає, коли дитину намагаються перекопати, що їй треба вирости й змінити своє життя, стати людиною.

До речі, я не мала в дитинстві ляльки, тому робила її з подушечки або іноді на городі зривала квітку мальви чи зелену маківку. Моя старша сестра шила танчір'я чудові м'які іграшки, експериментуючи з кольорами. Я не схильна до рукоділля. У дитинстві в купі піску викопувала гробниці єгипетських фараонів, будувала на папірці кораблі або просто збирала камінці на березі річки, уявляючи себе геологом. Щоб уявити, мені потрібна була якась дрібниця. Я розігрувала батьків, розповідаючи, що злітала на Місяць і привезла звідти місячний камінь. Так було до того часу, поки я не відчула, що слова можуть реалізувати мої фантазії.

148 слів

За Г. Пагутяк

18. Вождь племені

Іван Даценко був солдатом, який став справжньою легендою, вождем племені.

1967 року радянська делегація прибула до Канади на міжнародну виставку. Приїхав сюди й танцюрист Махмуд Есамбаєв. Особливого інтересу експонати виставки в нього не викликали, тому він попросив відвезти його в резервацію до справжніх індіанців і познайомити з вождем. Там на танцюриста чекала несподіванка: спочатку здивувала шкіра вождя, а коли той заговорив українською, Есамбаєв ледь утримався на ногах.

Виявилося, що під час Другої світової війни Іван Даценко вважався одним із найкращих льотчиків, на рахунок якого було двісті тринадцять бойових вильотів. Українець навіть отримав звання Героя Радянського Союзу. Але навесні 1944 року його літак збили. Уважаючи Івана мертвим, у документах сухо написали: «Не повернувся з бойового завдання». Насправді ж після тривалих поневірянь він потрапив до канадських індіанців. Коли одружився з донькою вождя, і сам дістав цей титул, а ім'я Пронизливий Вогонь.

Хоча тривалий час цю історію замовчували, проте Есамбаєв не втримався й розповів сенсаційну історію, коли вже Радянський Союз розпадався. За мотивами цієї історії українські кінематографісти зняли фільм «Той, що пройшов крізь вогонь».

171 слово

з проекту «Гордість України», «24 канал»

19 Душа українських гір

У трембіті живе душа українських гір. Колись усе життя гуцулів минало під звуки цього інструмента: вона сповіщала про вихід вранці на полонину, смерть людини чи народження в сім'ї дитини, нею запрошували на весілля, з нею колядували. На полонині трембіта була не просто музичним інструментом — раніше вона була чи не єдиним засобом зв'язку вівчаря із селом, тобто таким собі старовинним мобільним телефоном.

І хоча трембіта має простий вигляд, проте це оманливе враження. Її виготовлення може тривати два роки. Спочатку треба вибрати гарну смереку, бажано громовицю, тобто дерево, у яке

влучила блискавка. Гуцули переконані: з небесним громом дереву передається голос Бога. Далі зрізаний стовбур треба залишити на рік загартовуватися, і лише після цього настає найвідповідальніший момент: одним ударом підготовлений стовбур потрібно розчохнути навпіл і вручну витесати серцевину, а потім дві половинки треба скріпити корою.

Здавалося б, не так просто тримати трембіту й одночасно грати, адже її довжина сягає від трьох до восьми метрів. Цей найдовший музичний інструмент у світі занесений до Книги рекордів Гіннеса. Насправді ж, вага трембіти не перевищує якихось півтора кілограма.

171 слово

З проекту «Гордість України», «24 канал»

20. Порцелянові шедеври

Архітектор із Харкова Володимир Каневський зацікавив найвідоміших дизайнерів світу квітами з порцеляни та металу. Серед його клієнтів — Оскар де ла Рента й Валентино. А нещодавно перша леді США Меланія Трамп подарувала дизайнеру Каневського дружині японського прем'єр-міністра.

Квартира Володимира Каневського подібна до бранжері: тут мальви, бузок і півонія. Але всі вони створені його руками з різних матеріалів.

Художник переїхав до США з Харкова майже 30 років тому. Тодішня влада інкримінувала талановитому молодому архітектору антирадянську діяльність і дармоїдство. Ось чому Каневський вирішив шукати політичний притулок за океаном.

«Я приїхав до Америки й почав освоювати фарфор, бо мені потрібно було якось заробляти гроші, щоб жити», — розповідає чоловік.

Першу квітку, конячню, він зробив випадково. Подиву Каневського не було меж, коли з'ясувалося, що її купив відомий дизайнер одягу Валентино.

Володимир Каневський спершу висаджує квіти у своєму маленькому городі, спостерігає, як вони ростуть, а вже потім малює, вирізає з металу, ліпить із глини зразки. Квіти для нього — це поєднання складних архітектурних конструкцій та скульптури.

158 слів

За Н. Піснею

ГОРДІСТЬ УКРАЇНИ

21. Амазонка українського авангарду

Вишукана інтелектуалка, яка володіла кількома мовами, по-дорожувала світом і спілкувалась із найвизначнішими митцями свого часу, вона привезла кубофутуризм в Україну, навчила Пікассо користуватись яскравими барвами, реформувала сценографію й поєднала авангард з українськими вишивками.

Олександра Григорівна народилася 1882 року в місті Білостоці. Потім батько переїхав у Київ. Її першим учителем став Микола Пимоненко.

Після одруження з адвокатом Екстером вона вирушає до Парижа, де знайомиться з Пікассо. Тут художниця захоплюється ідеєю кубізму, які заповнили її творчість. 1914 року вона пише «Натюрморт з писанками», де в авангардній картині використовує яскраві барви.

Але в історії мистецтва Олександра відома передусім завдяки своїм реформаторським ідеям у сценографії. Саме вона запропонувала використовувати складні багатоярусні декорації. Друге театральне новаторство — костюми, співзвучні з кольорами декорацій. Художниця запропонувала розмальовувати обличчя акторів, доповнюючи цим костюми, звернула увагу на освітлення. Недарма Олександрю називали «Пікассо сценографії».

В Україні перша її виставка відбулася у 2008 року. Експозиція була доповнена колекцією дизайнерки Лілії Пустовіт за мотивами творчості Екстер.

152 слова

За Т. Філевською

22. За крок до Нобелівської премії

Український дослідник Олег Кришталь — знаний у світовій науці біофізик. Його вважають одним з найбільш цитованих у закордонних дослідженнях українських учених.

Кришталь — доктор біологічних наук, професор, автор низки відкриттів світового рівня. Якось він ледь не отримав Нобелівську премію. Його обігнав приятель-німець, який вивчав анало-

гічні проблеми. Хай там як, а його ім'я у світі науки звучить потужно.

Олег Кришталь публікує свої винаходи у світових наукових журналах, викладає в університетах Японії, Королівства Іспанії, Сполучених Штатів Америки.

Учений вивчає будову людського мозку й переконаний, що мозок і досі є найбільш загадковим у людському організмі. 1980 року український науковець відкрив принципово новий рецептор у нервових клітинах, після чого йому запропонували роботу в одному з інститутів Товариства імені Макса Планка. Але дослідник якось сказав: «Як я можу зрадити свій народ і виїхати, якщо я маю приносити користь тут, в Україні?»

Минули роки — і Олег Кришталь дещо змінив свою думку: «Нині, у час цифрових технологій, можна виїхати з країни й приносити користь людству, адже вчений — це людина, яка забезпечує прогрес усієї цивілізації». Але сам він живе в Україні, почувавши себе тут найкомфортніше.

175 слів

За К. Гонимовою

23. Унікальний винахід харків'янина

Цю неприємну, але таку необхідну процедуру доводилося проходити хоча б декілька разів чи не всім жителям планети. І лише українцю Анатолію Малихину вдалося розробити безкровний аналіз крові. Тепер важливі показники здоров'я ми можемо з'ясувати, не завдаючи людині болючої травми!

Завдяки розробці харків'янина тепер не потрібно проколувати палець чи вену й чекати по декілька днів результатів з лабораторії. Прилад «Біосвітло» за п'ять хвилин здатний визначити сто тридцять один показник крові! До речі, результатів традиційного аналізу крові доводиться чекати майже добу.

Винайдена процедура надзвичайно проста: пацієнту треба приєднати до тіла всього п'ять датчиків. Після цього лікар уводить до комп'ютерної програми особисті показники хворого: вік, стать, вагу, зріст, частоту пульсу й дихання. Кілька хвилин — і результати готові. Пристрій не лише зручний, а й надзвичайно точний. Можлива похибка становить лише два відсотки.

Українець працював над своїм приладом двадцять п'ять років. Тепер ним користуються не лише в клініках України, а й у Китаї, Об'єднаних Арабських Еміратах, Чехії та в інших країнах.

159 слів

За І. Метенко

24. Пророцтва майя

Пам'ятаєте майя? Так, саме тих, котрі обіцяли, що 2012 року світові настане кінець.

А ви замислювалися, звідки нам відомі їхні пророцтва? Чи знаєте ви, що засновник майяїстики Юрій Кнорозов народився в Харкові?

До речі, цікавий факт: збереглися дитячі малюнки Юрія, на яких зображено дивакуватих тварин і дивні закарточки, що, як виявилось згодом, були практично копією ієрогліфів майя. Якось до рук Кнорозова потрапила публікація «Дешифрування письма майя – нерозв'язна проблема». Дослідник, не погоджуючись з автором статті, зазначив: «Те, що створено одним людським розумом, не може не бути розгадане іншим».

Досліджувати мову майя почали ще в шестнадцятому столітті, і всі спроби з того часу закінчувалися невдачею, однак науковця з Харкова це не зупинило. П'ять років він працював над дешифруванням і зробив те, що доти не вдавалося нікому: його дисертація стала сенсаційним відкриттям для науковців усього світу.

Парадоксальним було те, що дослідник кожного разу не відвідав Мексики, тому окартував: «Щоб працювати з текстами, немає потреби лазити по пірамідах». Як побував учений у Мексиці аж 1990 року на запрошення резидента Гватемали.

167 слів

За Ж. Гунчевською

УКРАЇНСЬКЕ КОРИННЯ

25. Українське коріння

Чи знаєте ви, що культовий американський режисер Стівен Спілберг має українське коріння? Одному з українських видань він розповідав так: «Я дуже люблю Україну, адже, якщо ви не знали, у мені тече українська кров». Виявляється, бабуся й дід Стівена по материнській лінії родом з Одеси.

2006 року кінорежисер побував у Києві. Коли Стівен зійшов з трапа літака, то сказав: «Я — удома!» Першим місцем, куди тоді попрямував, був Бабин Яр. На думку режисера, він просто зобов'язаний сам побачити це страшне місце.

«Пам'ятаю, як мене найбільше вразило те, що за якихось сто метрів від місця, де винищували людей, продають хот-доги», — розповідав режисер у своєму інтерв'ю. Крім того, він переймався, що саме місце не відчув: час дуже змінив ландшафт. Лише коли побачив старі фотографії й карти яру, у його голові нарешті все прояснилося.

До речі, тема Голокосту хвилювала Стівена Спілберга завжди: саме історія Бабиного Яру свого часу наштовхнула його на ідею зняти «Список Шиндлера» — кінострічку, що нині належить до сотні найкращих фільмів США.

159 слів

За А. Шапченком

26. Георгій Гамов

Українець Георгій Гамов допоміг науковцям здобути три Нобелівські премії.

Коли в сім'ї одеських учителів народився хлопчик, батьки не могли й уявити, яких висот він досягне. Хлопчик навчається в Одеському й Петербурзькому університетах, а потім згодом здобуває стипендію на навчання в Кембриджі. Там він пише прогресивну роботу про те, як можна розщепити атомне ядро прискореними протонами. Йому лише двадцять чотири, однак видатні фізики Бор і Резерфорд підтверджують унікальність рішення та створюють прискорювач протонів, який потім подарував їм Нобелівську премію.

Гамов повертається до СРСР і у двадцять сім років стає наймолодшим членом-корреспондентом Академії наук. Проте він тікає з країни в тридцятих роках, бо в це час набирала оберти сталінська репресивна машина.

У Вашингтонському університеті Гамов розвиває теорію Великого вибуху. Американські радіоінженери використали результати його досліджень у приймачах для супутникового зв'язку, за що й отримали Нобелівську премію.

Третє відкриття стосувалося генетики. Українець першим допоміг розібратися з алфавітом спіралі ДНК — і знову Нобелівська премія, але не для українця. Георгій був нагороджений лише один раз: відзнаку ЮНЕСКО він здобув за популяризацію науки.

165 слів

За матеріалами мережі Інтернет

27. Енді Воргол

Андрій Варгола народився в США в сім'ї закарпатських емігрантів. Юлія Варгола, його мати, мала надзвичайні художні хист, тож змогла розгледіти в синові талан. Після Технологічного інституту Варгола поїхав підкорювати Нью-Йорк. Першим успіхом художника були малюнки для взуттєвої фабрики. Його псевдонім з'явився внаслідок помилки в друкарні, але Андрієві сподобалося нове ім'я — Енді Воргол.

Фірмовим стилем тепер уже Воргола були портрети знаменитостей у техніці шовкографії — повторення одного й того самого зображення. Першим був малюнок з кількома обличчями кіноактриси Монро в різних кольорах, і саме з цим асоціюється Воргол у більшості людей.

Згодом художник купив приміщення на Манхеттені й назвав його «Фабрикою», де зображалася вся нью-йоркська богема. Енді зумів поставити мистецтво на конвеєр: майстерня випускала майже сто шовкографій на день.

Якось Енді сказав: «Я хотів би бути таким же знаменитим, як королева Великобританії». Восени 1952 року Єлизавета II купила чотири свої портрети, створені Ворголом, і виставила їх у Віндзорському замку.

Коли Енді помер, на його банківському рахунку було сто мільйонів доларів. Усі гроші він заповів художнім організаціям.

164 слова

За О. Мельниченком

28. Перший електричний трамвай

Саме Федорові Піроцькому, фізику з Полтавщини, уперше спало на думку по дротах підвести електрику до рейок, на яких стояв трамвай, щоб звідти вона надходила до двигуна.

Це був 1880 рік. Для демонстрації винаходу Піроцький вибрав найважчий двох'ярусний вагон кінної залізниці на сорок пасажирів — і новинка спрацювала. Швидкість становила дванадцять кілометрів на годину. Городяни не повірили своїм очам, газети рясніли сенсаційними заголовками про чудо-транспорт. Здавалося б, нічого не могло стати на заваді технічному прогресу. Але власники кінних трамваїв вирішили завадити новоспеченому конкурентові: надто багато грошей було вкладено в коней. Електричний трамвай тишив городян менше місяця.

Проте винаходом зацікавилися німецькі брати Сіменс — і вже за рік німецька фірма відкрила першу у світі електричну трамвайну лінію за проектом нашого винахідника. Наступні п'ять років Західна Європа всі трамвайні лінії будувала за принципом Піроцького.

До української столиці черга дійшла аж через одинадцять років, хоча для Києва електричний трамвай був украй необхідний. Дніпрові схили настільки круті, що з ними не могли впоратися парові трамваї, а про кінні годі й казати.

164 слова

З проекту «Гордіть Україною» канал»

29. Хто ж винайшов кінематограф?

Відомо, що брати Люм'єр — винахідники кінематографа. Їхніх заслуг ми не будемо применшувати, проте мусимо знати ще й ім'я Йосипа Тимченка, який винайшов кіно раніше від відомих французів.

Восени 1893 року в Одесі в готелі «Франція», що на розі Дерибасівської та Колодязної провулків, відбулася безпрецедентна подія: Йосип Тимченко, харків'янин за походженням, улаштував публічну демонстрацію фільмів «Вершник» і «Метальник списа», знятих кінескопом на іподромі.

У ті часи слова «кіно» не існувало, тож місцева газета «Одеський листок» захоплено писала про відкриття художньої виставки «живих» фотографій, які приводить у дію електрична машина. Цією машиною якраз і був перший кінескоп. Це сталося за два роки до появи кінематографа в Західній Європі, коли наприкінці 1895 року французи Луї та Огюст Люм'єр у

Парижі влаштували для містян кіносеанс із п'яти короткометражок.

Перших глядачів здивувало, по-перше, наскільки геніально простим був пристрій, а по-друге, що Тимченко не мав жодної спеціальної освіти. Він, син кріпака, навчався лише в механічних майстернях Харківського університету.

На жаль, історія з кінескопом так нічим і не закінчилася. Винахідникові подякували, але апарат не запатентували.

168 слів

З проекту «Гордість України», «24 канал»

30. Талановитий одесит

У свої п'ятнадцять років одесит Валентин Глушко вже листувався із засновником теоретичної космоавітики Ціолковським, а в шістнадцять написав книжку, де чітко описав способи колонізації Марса й Венери.

Здавалося б, фантастика, але юнак розумів: щоб дістатися до омріяних планет, потрібні всього-на-всього надпотужні двигуни. Вирішення цієї проблеми він узяв на себе, і вже двигун на рідкому паливі міг підняти сто сімдесят п'ять кілограмів.

Молодого інженера швидко помітили й поставили в тандем із Сергієм Корольовим. Ця українська пара науковців була мозком усієї космічної галузі Радянського Союзу: виходець із Житомира проектував ракети, а Глушко розробляв двигуни для них.

1945 року одесита відправили в Німеччину подивитися на трофейні ракети ворога. Глушко був приголомшений: німці на декілька років випередили українські розробки. Повернувшись, він пообіцяв собі за всяку ціну перевершити німців.

Через кілька років самі двигуни Глушка доставили на Місяць та Венеру дослідницькі станції. Що й казати, навіть Гагарін і перша орбітальна станція теж вийшли в космос завдяки одеситу.

Останнє його творіння — велетенська ракета-носіє «Енергія», що вивела в космос орбітальний літак «Буран» — аналог американського шатла.

167 слів

З проекту «Гордість України», «24 канал»

31. Українська зірка на небосхилі світової моди

Дарія Вербова належить до десятки топ-моделей світу. Її красу називають палахкотливо-крижаною. Сама ж модель від таких епітетів лише ніяковіє.

Красуня народилася в Кракові в сім'ї українців, згодом родина перебралася до Канади. Тут Дарія з братом і сестрою відвідували українську недільну школу, відзначала традиційні українські свята.

Про модельний бізнес навіть і не йшлося, доки мама однієї класниці не відкрила власне модельне агентство, до якого запросила подруг доньки. Дарія яскраво вирізнялася серед інших, однак її кар'єра все одно просувалася доволі мляво. Дівчина вже не вірила, що підкорить подіум. Та 2003 року вона вирішила заробити грошей на декількох показах мод. І цього разу доля подарувала їй омріяний шанс. За рік Дарія легко підкорила міжнародний подіум, ставши обличчям кількох світових брендів.

Її почали називати моделлю номер один у США, а канадці, уражені успіхами Дарії, відкрили для неї зірку на Алеї слави в Торонто.

Зараз їй за тридцять, але контрактів не стає менше. Усесвітньо відома модель запевняє, що вміє готувати борщ, вареники й пампушки, слухає українську музику. Крім того, залюбки спілкується українською.

166 слів

За А. Назаренко

ЛЮДСЬКА МУДРІСТЬ

За кожне обличчя

Жив собі один чоловік. Щодня прокидаючись, він ішов до кімнати, у якій було безліч масок. Вони висіли на стінах, лежали, розкидані, на дивані, на туалетному столику, на підлозі й навіть на підвіконні. Маски були різні: глиняні, пластмасові, паперові, залізні й дерев'яні. Чоловік щоранку вибирав потрібний йому зліпок.

«Візьму оцю, — подумав, укотре простягаючи руки до глиняної личини, — вона найбільш правдива, бо натуральна». Носив її цілий день, але глиняна маска була незручна, якась важка. Наступного ранку вибрав паперову — у ній чоловік почувався найзручніше, тільки на дощі вона дуже швидко розмокла. Потім зупинився на пластмасовій. Ця була легка, майже не відчутна на обличчі, і лише запах хімічної сполуки нагадував про себе.

Щоденні експерименти залишали негативні наслідки: синці, алергічні реакції, одні маски спадали, інші тиснули. Лицеві м'язи почали атрофуватися, і на душі було кепсько від того, що він грав чужі ролі. Чоловік почав викидати по одному експонат у зі своєї колекції — і з часом кімната спорожніла. Нарешті залишилася тільки та маска, у якій було найкомфортніше. І це було його власне обличчя.

166 слів

Притча

33. Проповідь біля каміна

Один парафіянин, який раніше щонеділі брав участь у літургії, перестав ходити до церкви. Минав час, а чоловік до храму не з'являвся, тож священник вирішив навідакися до нього.

Коли він прийшов до оселі, то побачив, що двері в будинок чоловіка були відчинені. Колишній парафіянин сидів сам-однісінкий перед каміном. Побачивши священника, він кивнув йому й жестом запросив сісти. Зручненько примостившись, священник розглядав полум'я, що гарно горіло в каміні. Чоловіки мовчали, але за кілька хвилин отець зненацька підвівся, узяв щіпці, схопив ними палахковуву головешку й відклав її вбік, далі від вогню. Потім він сі — і знову запанувала мовчанка.

Самотня головешка перестала палати й ледве червоніла, а згодом зовсім охолола й почорніла. Священник знову встав, узяв щіпці й поклав охолонулу головешку назад, у вогнище. За мить вона запалала так само, як і решта. Відклавши щіпці, священник мовчки попрямував до виходу й почув, коли дійшов до порога, слова чоловіка: «Дякую за відвідини й проповідь. Цієї неділі я обов'язково прийду».

154 слова

Притча

34. Робінзон

Єдиного пасажера, який вижив після корабельної аварії, викинуло на безлюдний острів. З уламків корабля, що прибилися до берега, він так-сяк збудував собі житло, заніс туди все, що викинуло море й могло стати йому в пригоді.

Він подякував Богові за свій порятунок.

Минуло багато днів, але поряд з островом не пропливало жодне судно. Щоранку він обходив острів, шукаючи їжу. Якось під час такої мандрівки спалахнула пожежа — і полум'я пожерило всі дерева навкруги. Житло чоловіка й усі його речі згоріли дотла, тільки чорний дим підносився до неба.

Повернувшись і знайшовши згарище на місці житла, бідолашний заволав до неба. Він нарікав на те, як Бог міг з ним так вчинити й за що! Чоловік зовсім занепав духом, але раптом почув незвичний шум і побачив корабель, що наближався до острова. У моряків він поцікавився, як вони його знайшли, а ті відповіли: «Ми помітили вогнище, яке ти розклав».

Навіть у тому, що по-особливому важке й болісне, треба вбачати надію. Чорний дим на попелищі житла може бути сигналом для спасіння.

164 слова

Притча

35. Пріспішні виснажки

З кожною зупинкою людей в автобусі більшало, а тепер уже і яблуку ніде було впасти. Молодик сидів, слухаючи музику й поглядаючи у вікно, коли раптом літня жінка поплескала його по плечу й сказала: «У вас зита я поступалася місцем старшим, а ви...» і підтримала іще жінка, а за дві-три хвилини на хлопця накиннулися всі пасажери.

Юнак не витерпів такого тиску й сказав: «Добре, я встану, але хай сяде на моє місце тільки той, кому не буде соромно за свої слова».

Хлопець почав діставати щось з-під сидіння: от з'явилася одна милиця, а потім друга, і він, спираючись, устав з місця.

Усі завмерли від здивування, а літня жінка, що так нервово весь час наступала йому на ноги, тепер зрозуміла, чому він на це не звертав уваги. До кінцевої зупинки ніхто не промовив і слова. Юнак їхав, стоячи на милицях, хоча йому було важко. Хлопцеві давало силу те, що його місце залишалося порожнім усю дорогу.

Самовпевненість і поспішність висновків часто стають для людини соромом. Будьмо толерантними й розсудливими!

165 слів

Притча

ПОДОРОЖІ УКРАЇНОЮ

місто Київ

36. Найглибший рекорд Києва

Станція метро «Арсенальна» може похвалитися титулом найглибшої у світі. Береги Дніпра в цьому місті настільки високі, що інженерам довелося сягнути позначки в рекордні сто п'ять метрів, так що мандрівка ескалаторами займає майже п'ять хвилин. Утім, уражає тут навіть не так глибина, як інженерна винахідливість. Що робити, якщо таких довгих ескалаторів просто не існує? Кияни довго думали й нарешті запропонували, здавалося б, нереальний план: розкопати спуск на дві п'ятини, а між ними побудувати проміжний вестибюль.

Але тоді постала ще одна проблема: як між двома виритими котлованами розмістити будівельників, які б зводили цей вестибюль. І знову з'явилося революційне рішення. А якщо збудувати вестибюль на поверхні, а потім спустити його на потрібну глибину? Такого у світі раніше ще ніхто не робив.

Коли кияни побачили гігантське залізобетонне кільце масою понад три тисячі тонн, жартівливо назвали його «величезною склянкою». От тільки команді фізиків, хіміків і геодезистів було не до жартів. Для надійності вони провели спеціальне заморожування ґрунту, довкола конструкції вирили сотні міні-свердловин і залили в них хлорид кальцію. І вже в листопаді 1960 року кияни вперше випробували найглибшу станцію у світі.

176 слів

А. Науменко

37. Музей Миколи Пирогова

Національний музей-садиба Миколи Пирогова розташований у південно-західній частині міста Вінниці. Саме тут, у мальовничій садибі Вишня, протягом останніх двадцяти років жив і працював видатний учений, геніальний хірург, анатом, творець воєнно-польової хірургії, засновник Товариства Червоного Хреста, прекрасний педагог і громадський діяч Микола Пирогов.

Метою діяльності музею є збереження особливого культурного середовища, яке було за життя вченого. Тут збереглися будинок, у якому жив Пирогов, і музей-аптека з інтер'єрами приймальні й операційної цього відомого на весь світ науковця. Неподалік — церква-некрополь, вона стоїть посеред парку, у якому й досі ростуть дерева, ним посаджені.

Саме тут, у садибі, видатний лікар проводив складні на той час операції, що мали прекрасні результати. Відвідувачі музею мають унікальну можливість ознайомитися з медичними інструментами, які використовували в практиці тодішні лікарі, переглянути старовинні друковані видання, відчутти дух та атмосферу минулої епохи.

Микола Пирогов першим у світі здійснив розподіл поранених і хворих залежно від важкості й місця поранення, створив транспортні відділення, застосував ефірний наркоз і нерухому гіпсову пов'язку. Заслуги науковця високо оцінені медиками всього світу, його відкриття застосовують у сучасній лікувальній справі.

170 слів

За П. Гуньком

Волинська область

38. Окраса Волині

Шацькі озера — окраса Волині. Майже три десятки великих, середніх і зовсім малих озер розкинулися на просторах краю, заховавшись в обрамлення лісів.

Мешканці Шацька, якщо мають бажання поплавати, вибирають чистоту Світязя. Коли треба послухати тишу, шачани їдуть

до Карасинця, а щоб помилуватися красою й пошлавати, то вибирають Люцімер.

Я вибираю Люцімер не лише за те, що водойма розташована за кілька метрів від мого будинку, а й за величне водне плесо, за відсутність у воді ям і безпечний відпочинок для дітей. А ще я люблю це озеро за те, що мало не з рук можна погодувати лебедів з лебедятами, відчути на нозі дотик рибок, що плавають зграйками по мілководдю, поспостерігати на заболоченому березі за бобром чи ондатрою.

Лісисто-бологтяні береги Люцімера чергуються з піщаними, очеретяні зарості все більше наступають на водну гладь. Саме озеро є німим свідком історії Шацька — старого, тихого, з давнім городищем на березі, з горою, на якій стояв палац, з багатим рослинним і тваринним світом.

155 слів

За М. Цюп'ях

Дніпропетровська область

39. Заповідна Царичанщина

Коли стоїш над урочищем Мелія, неподалік райцентру Царичанки, перехоплює дух. Трихсотлітні оборонні вали, споруджені ще запорізькими козаками на перепоні кочовникам, поросли степовими травами й перетворилися на мальовничі кручі. Унизу розкинувся дубовий гай. Місцеві жителі кажуть, що ця місцина багата на рослини, які занесено до Червоної книги України.

Під самим райцентром, посеред степу, є дивовижна гора Калитва. Кажуть, то скупчення породи, принесеної сюди здалеку потужним льодовиком кілька мільйонів років тому. Ентузіасти засадили гору гектарами акації, перетворивши пам'ятку природи на пам'ятник людському завзяттю.

А поблизу села Гупалівки, на берегах річечки Заплавки, розкинувся заповідний парк, один із найбільших в Україні.

Ще одна заповідна територія Царичанщини створена не природою, а людьми. Це береги штучного водного каналу, який через забруднення тепер перетворено на рекреаційну зону. Місцеві ентузіасти зарибнили канал. Мальки риби, випущені у воду, уже

повиїдали бруд і водорості в майже п'ятдесятикілометровій зоні. Вода знову чиста, приваблює відпочивальників і рибалок.

На Царичанщині мріють про створення великого національного ландшафтного парку вздовж Орелі — річки, яку колись уважали найчистішою в Європі.

162 слова

За Ю. Рацибарською

Донецька область

40. Святогір'я

Святогір'я — популярне місце відпочинку жителів Донбасу, не типове для степового ландшафту Східної України. Це справді чудовий природний парк. Він розташований уздовж лівого берега річки Сіверського Дінця й виступає лісовим масивом і на правому боці водойми.

Природний фонд парку унікальний: понад дев'ятсот різновидів рослин, з-поміж яких сорок вісім занесено до Червоної книги України. Тут, наприклад, і досі ростуть крейдяні сосни, що збереглися ще з дольодовикового періоду. Подорож білою крейдяною стежкою серед цих хвойних велетів переносить мандрівника, особливо юного, на сторінки якогось фантастичного роману.

Нині найбільшою проблемою парку є наплив туристів-«дикунів». Екологи радо б поспілкувалися з усіма гостями, щоб провести для них інструктаж, але це практично не реально. «Ми всіх приїжджих охопити не можемо, — говорить заступник директора Національного природного парку «Святі гори» Павлина Журова й додає: — Щороку в нас буває понад півмільйона людей».

Дивишся в далечінь, але не бачиш кінця-краю лісам і стрічці Сіверського Дінця. З одного боку — озеро Банне та частина крейдяних гір, а з іншого — лавра. П'ять бань Свято-Успенської церкви прозирають крізь берези й тополі, а над ними, на білій кручі, злітає давня Свято-Микільська церква.

175 слів

За Т. Марченком

повиїдали бруд і водорості в майже п'ятдесятикілометровій зоні. Вода знову чиста, приваблює відпочивальників і рибалок.

На Царичанщині мріють про створення великого національного ландшафтного парку вздовж Орелі — річки, яку колись уважали найчистішою в Європі.

162 слова

За Ю. Рацибарською

Донецька область

40. Святогір'я

Святогір'я — популярне місце відпочинку жителів Довбасу, не типове для степового ландшафту Східної України. Це справді чудовий природний парк. Він розташований уздовж лівого берега річки Сіверського Дінця й виступає лісовим масивом і на правому боці водойми.

Природний фонд парку унікальний: понад дев'ятсот різновидів рослин, з-поміж яких сорок вісім занесено до Червоної книги України. Тут, наприклад, досі ростуть крейдяні сосни, що збереглися ще з дольодовикового періоду. Підорож білою крейдяною стежкою серед цих хвойних ведемь переносить мандрівника, особливо юного, на сторінки якогось фантастичного роману.

Нині найбільшою проблемою парку є вплив туристів-«дикунів». Екологи радять поспілкуватися з усіма гостями, щоб провести для них інструктаж, але це практично не реально. «Ми всіх приїжджених охопити не можемо, — говорить заступник директора Національного природного парку «Святі гори» Павлина Журова й додає: — Щороку в нас буває понад півмільйона людей».

Дивишся в далечінь, але не бачиш кінця-краю лісам і стрічці Сіверського Дінця. З одного боку — озеро Банне та частина крейдяних гір, а з іншого — лавра. П'ять бань Свято-Успенської церкви прозирають крізь берези й тополі, а над ними, на білій кручі, злітає давня Свято-Микільська церква.

175 слів

За Т. Марченком

41. Божий слід

Урочище Камінне Село, що на Житомирщині, — унікальна пам'ятка геології. В'їжджаючи на його територію, ми побачили самотню альтанку, від якої вже йшли пішки. За кілька хвилин перед нами постала дивовижна картина з розкиданими по всьому лісу величезними опуклими валунами, укритими мохом. Пейзаж воістину неймовірний! Ніколи не думала, що каміння може бути таким гарним. Ми ввійшли в те прадавнє село й ніби загубилися від цілого світу з його цивілізацією.

Тутешній ліс уражає ще й надзвичайною тишею: ні шуму, ні звуку, окрім пташиного співу. Земля вкрита минулорічним дубовим листям. Складається враження, що на неї ніколи не ступала нога людини. Посеред лісу раптом з'являються десятки величезних кам'яних брил заввишки з будинок. На найбільшому камені видно великий слід. За повір'ям, він дає паломникам здоров'я й здійснює бажання.

Легенда розповідає, що колись давно в село прийшов бідний чоловік і попросив у заможного господаря хліба. Той відмахнувся, що йому ніколи, і продовжив робити свою справу. Чоловік відійшов від села, озирнувся на нього — і все в полі закам'яніло. Кажуть, то був Господь, а на камені, у тому місці, де Бог відпочивав, залишився слід.

175 слів

За В. Кириловець

Закарпатська область

42. Перлини Закарпаття

Закарпаття — унікальний куточок України, який має свою історичну й природну цінність.

Цей край славиться чудовими краєвидами: кришталеві чистими річками й озерами, лісами, величними гірськими хребтами, цілющими джерелами. Крім того, закарпатці мають свою цікаву історію й багатовікові традиції, сформовані під впливом різних культур.

Найбільшим скарбом Карпат є дивовижне озеро Синевир, вода в якому настільки прозора, що можна побачити дно й мешканців водойми. У цьому озері розводять форель, виловлювати яку суворо заборонено. Поруч — Синевирський парк, який має унікальну флору та фауну.

Одним із чудес Закарпаття вважають долину нарцисів. Під час цвітіння вона вкривається білим покривалом на декілька кілометрів. Щоб туристам було легше знайти це диво, біля нього спорудили пам'ятник нарцису.

Відвідавши місто Ужгород, ви зможете побачити найдовшу липову алею, посаджену понад сто років тому. Завдяки різним сортам цвітіння липи триває протягом місяця. Окрім того, в Ужгороді є багато дерев сакури, у період цвітіння якої місто перетворюється на маленьку Японію.

А ще на Закарпатті збереглося багато величних будівель. Палац Шенборнів найромантичніша з-поміж них, адже нагадує казкове королівство посеред прадавнього лісу в оточенні гір.

170 слів

О. Ткачівський

Запорізька область

43. Запорізький дуб

Славетному Запорізькому дубу понад сімсот років, хоча науковці стверджують, що йому цілком може бути на одне-два століття більше.

Усі, хто хоч коли-небудь був біля цього дуба, передусім відзначають його параметри: стовбур можуть охопити шість дорослих осіб, а висота дерева сягає тридцяти шести метрів. У 1990 році дуб майже повністю загинув, життєздатною залишилася тільки одна гілка. Фахівці нарікають на надто високий рівень ґрунтових вод і олискавку, яка влучила в дерево. Тому науковці встановили металеві щогли, що підтримують сухі гілки; зміцнили ґрунт, який почав просідати; деревину дуба систематично обробляють консервантами.

Існує чимало легенд, пов'язаних із Запорізьким дубом. Кажуть, що сам Богдан Хмельницький відпочивав у його тіні,

а кошовий отаман Запорізької Січі Іван Сірко з козаками під цим дубом написали лист турецькому султанові. Є також легенда, ніби Тарас Шевченко читав свою поему «Катерина» під Запорізьким дубом.

Під час Другої світової війни Адольф Гітлер хотів розпиляти славетне дерево й вивезти до Німеччини як трофей та символ перемоги, проте дуб, як і наш народ, вистояв.

160 слів

А. Штаненко

Івано-Франківська область

44. Мальовнича Івано-Франківщина

Ласкаво просимо на Івано-Франківщину – край смерекових лісів, дзвінкоголосих гірських потоків і мальовничих масивів Чорногори. Навряд чи хтось може залишитися байдужим, побувавши на загадкових гірських озерах Несамовите, Бребенескул і Марічейка й піднявшись на Говерлу – найвищу гору України.

Зимові та літні місяці здавна вважаються найкращим порою відпочинку в карпатському селі. Уявіть собі дерев'яні теплі будинки, мальовничі краєвиди засніжених гір, катання на лижах і санках, гостинність – ось недовгий перелік чудесних принад. Місцеві жителі зберегли свої стародавні звичаї, культуру, їхня громада століттями розвивалася без значних зв'язків з іншими цивілізаціями – так утворилися унікальні для Європи традиції та звичаї гуцулів, земків і бойків.

У Коломиї, центрі Гуцульщини, відвідайте Національний музей народного мистецтва. У ньому є чим захоплюватися, адже цей край здавна славиться народними промислами: килимарством, вишивкою, різьбярством, ткацтвом. І як тут не згадати Музей «Писанка», у колекції якого понад шість тисяч писанок із різних куточків України та світу. Частиною цього музею є пам'ятник писанці, висота якого сягає понад тринадцять метрів. Саме цей пам'ятник є найбільшою писанкою у світі.

163 слова

О. Травневий

45. Дендропарк «Олександрія»

Дендрологічний парк розташований у місті Білій Церкві, що на Київщині. Його було закладено наприкінці вісімнадцятого століття графом Ксаверієм Браницьким і названо на честь дружини Олександрії. Нині «Олександрія» — найбільший та найдавніший дендропарк України.

Автор генерального плану парку, відомий французький архітектор-паркобудівник Мюффо, запропонував модний на той час англійський, або ландшафтний, стиль, який припав до душі замовниці. На території «Олександрії» було споруджено літню резиденцію Браницьких, Царський павільйон, у якому жили гості — члени царської сім'ї. Також парк прикрашають з тих часів колонада «Луна», павільйон «Ротонда», китайська альтанка, бронзові й мармурові скульптури, вази, декоративні композиції з великих брил і штучних земляних підвищень.

До середини дев'ятнадцятого століття «Олександрія» перетворилася на один із найпрекрасніших парків країни. Північної Америки та Західної Європи сюди завозили рідкісні рослини, у глибоких балках було споруджено каскади ставків, наповнених джерельною водою, водоспади та фонтани. І досі тут ростуть ровесники парку: дуб звичайний та червоний, польпанове дерево, модрина польська та європейська.

Можна багато розповідати про різноманітність архітектурних пам'яток і скульптур «Олександрії», про неповторність і красу її ландшафту, однак краще сюди прийти й побачити це диво на власні очі.

175 слів

За Р. Маленковим

Кіровоградська область

46. Перлини степового краю

Хутір Надія зачався серед безкраїх степів Кіровоградщини. Він належав батьку славетного драматурга Івана Карпенка-Карого.

Усе розпочалося далекого 1871 року, коли митець поселився на батьківському хуторі. Важко повірити, що на місці цього чарівного парку тоді була хата та чумацька криниця. Натхненно працюючи над драматичними творами, Іван Карпович з великим завзяттям господарював: усе впорядковував, перебудовував, озеленював та уквітчував. За переказами, верби навколо ставка посаджені ним власноруч.

Справжня окраса хутора — столітні могутні дуби, що вражають своєю кремезністю та міццю. Іван Карпович переймався ідеєю посадити дубову алею, а щоб було це не лише його справою, пропонував кожному своєму гостю посадити дерево. Свого часу тут посадили по дубку Михайло Старицький, Марко Кропивницький, Максим Рильський та багато інших відомих людей. Тепер ця прекрасна тіниста алея з дев'яноста дубів — нагадування про тих, хто бував у цьому благодатному місці.

Шумлять столітні дуби, тихо шепоче очерет навколо рукотворного ставка, дзюркоче джерельце кришталевої води. Завжди відчинені ворота садиби Івана Карпенка-Карого запрошують відвідати музей, пройтися стежками, які були протоками серед цілющих і духмяних трав, поговорити з єдиними свідками понад сторічної історії перлини степового краю — дубами.

174 слова

За О. Олексенко

АР Крим

47. Мармурова печера

Мармурова печера — окраса Кримського півострова. Знайти її можна на плато гірського масиву Чатир-Даг. Вхід до неї знаходиться на висоті дев'ятидесяти двадцяти метрів над рівнем моря. Довжина обладнаних екскурсійних маршрутів становить півтора кілометра, температура повітря в печері — дев'ять градусів тепла. Тут можна насолодитися прослуховуванням класичної музики, яка в унікальній акустиці Мармурової печери має особливе звучання.

Відвідувачів печери зустрічають величезні зали з чудернацькими формами натічних утворень, рідкісними видами кристалів.

Перша галерея прикрашена сталактитами, сталагмітами та натічним драпіруванням. Екскурсійна доріжка огинає химерні творіння сталагмітів, що своїми контурами нагадують казкових героїв. У наступній галереї можна побачити ажурні ванпочки й кам'яні водоспади. Головна галерея — одна з найбільших обладнаних печер Європи: її довжина становить сто метрів, а висота — двадцять вісім.

Нижня галерея печери — природний мінералогічний музей. Тут проводять екзотичні спелеотури, для яких відвідувачам видають ліхтарі й спеціальний одяг. Стежка між кам'яними брилами занурюється у вузькі щілини, веде вниз до зали, де на стелі кам'яні візерунки нагадують троянди.

Унікальність Мармурової печери принесла їй світову популярність. За оцінкою відомих спелеологів, вона належить до п'ятірки найкрасивіших обладнаних печер планети.

170 слів

За А. Гуляком

Луганська область

48. Кам'яні бабі

Луганський парк-музей чоловіцьких баб — одна з найбільших в Україні колекцій кам'яних статуй одинадцятого–двадцятого століть. Експозиція розташована на території парку Луганського національного університету.

У колекції представлено сімдесят скульптур заввишки від одного до чотирьох метрів, що зображають воїнів або жінок. Їх ставили на поховальних курганах давні кочівники: скіфи, половці й інші народи.

Вивчення стародавніх статуй дало історикам інформацію про те, який вигляд мали давні народи, як вони одягалися, якими були їхні зачіски. На чоловічих скульптурах основною частиною одягу є каптан із вишивками на рукавах, до нього прикріплені шкіряні ремені для різних потреб, зокрема й для носіння зброї. Цікаво, що чоловіки носили сережки — отже, металеві предмети у вухах сучасних молодих людей ніяка не новація, а забута чоло-

віча прикраса. На жіночих статуях — складний головний убір, сережки, намисто й інші предмети жіночого туалету. Для кам'яних баб властиве положення рук, складених на животі.

Історики вважають, що половці, які жили в донецьких степах в одинадцятому–тринадцятому століттях, були практично знищені татарами за часів Золотої Орди.

Нині кам'яні бабі залишаються єдиним свідченням перебування цього народу в степах Південної України.

172 слова

С. Півторак

Львівська область

49. Легенди оперного театру

Львів'янам ніколи не набридає повторювати, що їхньому головному театру немає рівних не тільки в Україні, а й у всьому світі. Як і будь-який мистецький шедевр, Львівська опера має свої легенди.

Перша легенда виникла відразу ж після смерті головного архітектора Горголевського. Розповідають, нібито він наклав на себе руки через те, що підземні води річки Полтва, які протікали під театром, підтопили будівлю, унаслідок чого вона почала руйнуватися. Насправді ж під час будівництва театру для річки проклали обвідний канал, а будівничий помер зовсім з іншої причини. Однак львів'яни не забувають, що під бруківкою проспекту Свободи течуть води наспокійної річки.

Легенда, пов'язана з чудовою завісою «Парнас», розповідає про те, що після завершення будівництва театру закінчилися кошти. Тому замовники пішли до Італії, де мешкав автор Смеральдський, з порожніми руками. Коли митець дізнався, що за роботу йому не заплатять, він відмовився віддавати завісу, вшити золотом. Львів'яни приходили кілька разів до майстерні й, захоплюючись шедевром, не могли відірвати від нього очей. Це розчулило автора — і він подарував свою роботу Львівській опері.

164 слова

За С. Гужвою

50. Кінбурнська коса

Одне з природних див України — Кінбурнська коса, що на Миколаївщині. Таку незвичну назву коса дістала зовсім не випадково. Слово «кінбурн» перекладається як «волосяний мис». Коса справді місцями настільки тонка, що сягає лише одного метра завширшки.

Над головою літають великі відгодовані пелікани. Вони з'явилися тут, коли риби на Дунаї значно поменшало. Тепер їхня популяція в цьому краї налічує близько двох тисяч.

Прямо з-під коліс виринає лисичка й ховається у високій траві, потім тікають фазани з виводком, почувши не звичний для цих країв гул автомобіля. Різко зупиняючись, «Мабуть, знову якась тварина пробігає», — промайнула думка. Виявляється, це ми гадюку пропускаємо, поки вона через дорогу переповзе.

До річи, на сусідньому острові Гендра водяться злихавлі мустанги, але останнім часом дошкуляють мешканцям коси вовки. Вони прийшли сюди років п'ятнадцять тому. Першій зграї було дев'ять особин, згодом популяція зросла до дванадцяти. Вовки суттєво шкодять господарству, але наразі на людей поки що не було.

Нині в трьох селах Кінбурнської коси мешкає близько восьмисот осіб — півострів поступово заселяють люди.

162 слова

За А. Яценко

Одеська область

51. Українська Венеція

Не дороги й автомобілі, а канали й човни — це звична картина для містечка Вилкового, яке туристи з любов'ю називають українською Венецією. Сорок п'ять відсотків території містечка становить вода, а довжина каналів — майже сто кілометрів. У Вилковому — сімдесят два острови й п'ять тисяч човнів.

У вісімнадцятому столітті, коли заснували Вилкове, тут були звичайнісінькі плавні посеред дельти Дунаю. Кожен із численних острівців доводилося формувати вручну, нагрібаючи мул і викопуючи канали.

Цікавим є той факт, що на вісім тисяч жителів міста припадає п'ять тисяч човнів. Кожен із них — на вагу золота, адже перевозити ними доводиться не тільки людей, а й меблі, урожай та навіть корів. Як і для предків, головним скарбом для місцевих жителів залишається риба. Найпопулярнішим вважається оселедець, з якого, окрім звичних для нас страв, готують навіть рублені котлети й борщ. Кажуть, ніби оселедець і забезпечує довголіття місцевих жителів.

Саме біля Вилкового найбільша річка Європи впадає в Чорне море. Тут рай для птахів, адже в дельті гніздяться пелікани, лебеді, чаплі та знамениті орлани-білохвости. Хіба не диво?

164 слова

О. Травневий

Полтавська область

52. Полтавська галушка

На Соборній площі, напроти садиби Івана Котляревського, у 2006 році встановлено унікальний, єдиний у світі пам'ятник полтавській галушці. Авторами масивної споруди з каменю є народний художник України Анастасій Чернощоків і скульптор Микола Цись.

Пам'ятник символізує доброту і добробут української родини. Це гігантська глибока тарілка, по вінця наповнена апетитними галушками, що так і лосяться до рота. Поряд із тарілкою на українському рушнику лежить і ложка. Здається, що сам Іван Котляревський поглядає у віконце свого будинку й теж радіє увічненню в камені унікальної української страви, яку він оспівав у своїй безсмертній «Енеїді».

У Полтаві проводять щорічне свято галушки, де всі охочі можуть продегустувати дванадцять видів українського кулінарного шедевра, який став візитною карткою міста. Якщо ваше

прізвище Галушко, то всі паїдки на цьому фестивалі будуть для вас безкоштовними.

Біля пам'ятника люблять фотографуватися молодята, програмуючи своє сімейне життя на достаток. Крім того, з галушками, увічненими в камені, пов'язане й таке повір'я: хто з молодих ухопиться за ложку першим, той і буде в родині головним.

160 слів

За М. Ганжою

Рівненська область

53. Острог

Незважаючи на те що місту понад дев'ятсот років, головні події, які назавжди закарбувалися золотими літерами в історії України, відбувалися кілька століть тому. Вони пов'язані з династією князів Острозьких, завдяки яким Острог на якийсь час став центром культури й освіти всієї країни. Цей факт підтверджують і багато архітектурних пам'яток, які збереглися до нашого часу.

Архітектурною домінантою міста є замок князів Острозьких, а точніше те, що від нього залишилося. Твердиня збудована на невисокому пагорбі й займає невелику ділянку. Нині вона казково виростає з пишних верб, що ростуть навколо.

З-поміж давніх споруд особливою є Луцька надбрамна башта, яка протягом багатьох років була важливим захисним пунктом міста із заходу. У приміщенні башти працює музей, у якому зберігаються давні унікальні книги, виготовлені в Острозі.

Якщо розповідати про місто, не можна не згадати про його символ – Острозьку академію. Це перший вищий навчальний заклад у всій Східній Європі. Разом із відкриттям академії князь Острозький заснував першу в Україні друкарню. Саме тут вийшов у світ перший український «Буквар», надрукований Іваном Федоровим.

164 слова

За М. Мельниченко

54. Яблуневе диво Сумщини

У місті Кролевці, що на Сумщині, росте яблуня-колонія. Чому так називають це дерево? Чому саме до нього виявляють інтерес не тільки українці, а й гості з-за кордону?

Цій яблуні двісті двадцять років, вона має сім стовбурів і десятки вкорінених гілок. Коли стовбур відмирає, його віти опускаються та приростають до землі. Раз на рік плодоносить ліва половина дерева, а наступного року — права.

1959 року, коли неподалік яблуні будували школу, знайшли надмогильну плиту князя Мещерського й перенесли її під дерево. Через покручені стовбури місцеві жителі називають яблуню «крученою», вважаючи, що дерево сумує за князем, тому й гнеться до плити.

Думали, що колонія випромінює негатив, але біоенергетики довели, що її енергія омолоджує людей. Після цього місцеві жителі влаштували паломництво до дерева: кожний хотів поласувати молодильними плодами. «Наукового пояснення феномену яблуні-колонії немає. — стверджує директор станції юннатів Юрій Корбан і додає: — Багато років експерти намагаються виростити яблуню з пагонів і насіння колонії, але виростають звичайні дерева».

З 1998 року яблуню-колонію охороняє закон, адже це диво указом Президента України внесено до пам'яток природи загальнодержавного значення.

169 слів

За Г. Гнипом

Чернівецька область

55. Чернопільський став

Візитною карткою Чернополя є величезне рукотворне озеро в самому центрі міста. Це мальовниче місце оточене парками з усіх боків.

Чернопільський став був створений ще в шістнадцятому столітті на болотах річки Серет. Його творцем був Ян Тарнав-

ський — коронний гетьман Тернопільського замку. Озеро було сполучною ланкою для оборонних споруд, зведених для захисту від турецько-татарських набігів. Водойма знала часи занепаду й у роки Другої світової війни була повністю знищена. У п'ятдесятих роках минулого століття почалося масштабне відновлення ставу, його площа становила близько трьохсот гектарів. Тернопільським став почали називати з 1991 року після проголошення незалежності України.

У шістдесятих роках минулого століття на штучному озері спорудили півострів Закоханих, який нині вважається одним із найромантичніших місць в Україні. Озером курсують два пасажирські теплоходи, які катають тернопільян і гостей міста, доки сонце не заховається за небокрай.

У кінці червня на озері зацвітає водяна лілія. Нерідко можна натрапити на диких качок і річкових чайок. Тут водяться коропи, щуки й соми. Водолази розповідають, що довжина сомів сягає двох метрів.

160 слів

За О. Гнатенком

Харківська область

56. Сквородинівка

Чому село, яке колись іменували Пашіванівкою, тепер називається Сквородинівкою, ви, напевно, уже здогадалися. Так, у цьому селі якийсь час жив Григорій Скворода.

Сюди його запросив поміщик Андрій Ковалевський. Тут були всі умови для філософської роботи та відпочинку: гостьова кімната, де можна було усидитися й почитати, і мальовничі краєвиди, що нагадували філософу про місця, де він народився й виріс. У цьому селі знаходиться й могила Григорія Сквороди, на якій викарбувані його ж слова: «Світ ловив мене, та не спіймав».

У наш час могилу перенесли на невелику відстань, а в будинку, де жив Скворода, зробили музей. Тут зберігаються речі, які йому належали. Особливо запам'яталися два дерев'яні посохи, які філософ виготовив та оздобив власноруч. На одному

вирізьблений кріт, що символізує праведний шлях. Справді, хоча кріт і сліпий, він вправно знаходить собі дорогу. Біля дому-музею квітне сад із семисотлітнім дубом, під яким багато часу проводив митець, а неподалік розміщений ставок із кумедною назвою Панські Штани.

Сковородинівка — це те місце, де цікаво можна провести вихідний день. У травні тут відбувся фестиваль «De libertate», а на липень заплановано свято Івана Купала.

175 слів

За А. Смолієм

Херсонська область

57. «Асканія-Нова»

У біосферному заповіднику «Асканія-Нова», поруч із Херсонщиною, навесні розпочинається туристичний сезон. Тисячі туристів їдуть сюди, щоб на власні очі побачити багатотиповий цілинний степ і рідкісних тварин.

Дендропарк майже на двісті гектарів рукотворний. Уонад сто двадцять п'ять років тому його заклали серед голих скелях. Скептики не вірили, але оазис приживється. Нині цінні рослини вражають туристів і надихають учених.

Тут є заповідна цілина — степ, якого не торкався плуг. Він простягнувся більше як на десять тисяч гектарів. У заповідному асканійському степу мешкають більше тисячі членистоногих, сім видів земноводних і плазунів, вісімнадцять видів ссавців. У різні пори року сюди прилітають понад двісті сімдесят видів птахів, з яких сто сім залишаються на гніздування.

У заповіднику можна побачити багато унікальних тварин, зокрема й коней Пржевальського. До речі, у світі цих конитних залишилося трохи менше двох тисяч. «Це унікальний табун, представники якого походять від перших тварин, завезених ще в 1899 році», — розповів директор біосферного заповідника «Асканія-Нова» Віктор Гавриленко.

Кілька років тому ця заповідна зона ввійшла до сотні найунікальніших куточків України й потрапила до півфіналу, змагаючись за місце серед семи чудес нашої країни.

175 слів

З проекту «Гордість України», «24 канал»

58. Середньовічна перлина

Кам'янець-Подільський — місто, що зберегло дух середньовіччя. Його унікальність полягає в гармонійному поєднанні ландшафту й містобудівної структури старовинного міста, де військові інженери створили фортифікаційну систему, якій немає аналогів у Європі.

Нині чимало туристів захоплюються вдалим поєднанням міських оборонних мурів міста, замку й високих стрімких скель річки Смотрича.

До складу фортеці входять одинадцять башт, кожна з яких має свою назву й історію. Найвища башта названа Папською, тому що вона була збудована на кошти, надіслані Папою Римським Юлієм II. Ще її називають Кармелюковою, бо в ній тричі був ув'язнений український народний герой Устим Кармелюк. У Чорній башті є видовбана в скелі криниця завглибшки сорок метрів.

У підземеллях фортифікаційного комплексу відкрито експозиції, що відтворюють сторінки його історії. У західному бастионі реконструйовано панораму оборони замку від турецької навали 1672 року. У східному бастионі розміщено музей позицію, присвячену історії легкої метальної зброї на Поділлі, де відвідувачі можуть постріляти з арбалета, відчувши себе середньовічними воїнами. А ще ви можете тут поїздити каррами на конях і власноруч викарбувати пам'ятну монету. Так, хто відвідує визначні місця Кам'яця-Подільського, переживають неповторне відчуття подорожі в часі.

173 слова

За В. Онушком

Черкаська область

59. Буцький каньйон

Якщо ви мрієте побачити каньйон, то не обов'язково їхати за кордон, адже Україна дуже багата на природні дива. Зробіть собі подарунок, улаштувавши тур вихідного дня в Буки, що на Черкащині.

Тисячі років води річки Гірського Тікича точили граніт, доки не утворили мальовничий Буцький каньйон із крутими схилами. Цікаво, що навколо — рівнинна місцевість, а посеред неї — урвище грандіозних скель, які заввишки двадцять п'ять метрів. На початку каньйону стоїть старий млин дев'ятнадцятого століття, а далі — водоспад Вир, що обов'язково вас зачарує. Тут свіже повітря, мальовнича природа й цікаві геологічні утворення.

Ще декілька років тому ніхто не знав про Буки, проте сьогодні на крутих схилах каньйону можна зустріти туристів із фотоапаратами. Якщо ж ви бажаєте насолоджуватися красою каньйону кілька днів, то можете зупинитися тут у наметах, адже природа наче подумала про туристів. Майже біля самої річки в кінці каньйону ви знайдете галявину — ідеальне місце для наметового містечка. У Гірському Тікичі, звичайно ж, можна купатися.

Буки — чудове місце для сімейного відпочинку на свіжому повітрі.

160 слів

За Катерини Жевої

Чернігівська область

60. Старий Чернігів

Відвідавши три десятки країн, я зовсім мало знав про Україну, тож почав більше досліджувати рідні терени. Чому б не почати з Чернігова? Сів на поїзд до Києва, а відти маршруткою доїхав до давнього, унікального золотимися зеленими банями міста.

Про те, що Чернігів — давньоукраїнське місто, свідчать віконниці — своєрідні двояуга, якими прикривають вікна. У нас, на Львівщині, навряд чи знайдеш на вікнах такі стулки. Віконниці ви можете побачити на будинках багатьох маленьких вулиць міста в межах старих районів. Хіба це не чудово?

Мені як любителю архітектури запов у душу комплекс дитинця — найдавнішої частини міста. Поряд — вал, який є основним місцем для прогулянок городян. Уздовж бульвару стоять старовинні гармати, котрі обороняли тутешню фортецю, але жодного разу так і не вистрелили. Звичайно ж, не можна про-

пустити візитівку міста — Свято-Троїцький собор, заради якого багато людей приїжджають сюди з усіх усюд. Ця визначна архітектурна пам'ятка доби Гетьманщини, увінчана сімома бароковими банями, уражає своєю величністю й урочистістю.

Знаю, що до цього міста я ще повернуся, але далі моя подорож пролягатиме містами й селами Чернігівщини, де всім заправляє річка Десна.

172 слова

За О. Зубом

Чернівецька область

61. Хотинська фортеця

Це місце було настільки бажаним, що претендентів на володіння Хотинською фортецею ніколи не бракувало. Той, хто володів містом, контролював також єдину дорогу, що виходила з віковичних лісів берегом струмка до переправи на Дністрі, саме біля підніжжя скелі, на якій височіла твердиня, змінюючи з часом свою архітектуру та конструкції.

Найдавніша фортеця, відома сучасним науковцям, побудована в сьомому–восьмому століттях її незначні рештки виявлено під час розкопок. На жаль, визначити час будівництва дерев'яної фортеці, а отже, міста Хотина не вдається, бо будівництво кам'яного замку зруйнувало найдавніші культурні нашарування.

Суворий та грізний вигляд мають оборонні стіни фортеці. Зовні їх прикрашають викладені з червоної цегли чотири смуги, кожна з яких складається з кількох квадратів, уписаних один в один. Найбільша башта пряма й гута, у ній — три яруси бійниць для важкої артилерії. Над фортечними стінами височать ще чотири башти.

Нині на території Хотинської фортеці створено Державний історико-архітектурний заповідник, проведено численні реконструкції битв, тут організовують фестивалі та знімають історичні фільми. Згадаймо хоча б такі відомі кінострічки, як «Захар Беркут», «Д'Артаньян і три мушкетери», «Тарас Бульба» і ще понад сорок фільмів.

173 слова

За Б. Савчуком

ВСЕУКРАЇНСЬКІ РАДІОДИКТАНТИ

62. Молодий Франко

Змалку Іван був допитливим хлопчиком, мав добру пам'ять. За два роки початкової школи він навчився читати й писати українською мовою. Коли Франкові минуло вісім років, батьки віддали його до школи в Дрогобич. За підсумками навчального року він виявився найкращим учнем. З його успіхів особливо тішився батько. «Я не бачив його, а тільки коли мене викликали першого, щоб одержати нагороду, то я почув, що він голосно заплакав» — згадував Іван. А через два місяці батька не стало.

Хлопець продовжив навчання в гімназії Дрогобича. У цей час він втратив і матір. Хоча й важко жилося сироті, проте в гімназії Іван виявляв феноменальні здібності: міг майже дослівно повторити подану вчителем на уроках інформацію, доскопало оволодів німецькою та польською мовами. Франко захоплювався збиранням книжок, за обсягом його бібліотека нараховувала їх майже п'ятсот.

У дев'ятнадцятирічному віці Іван Франко вступив на філософський факультет Львівського університету. Як талановитого й успішного студента, його звільнили від плати за навчання, призначили заохочувальну стипендію.

Юнак навчався також у Чернівецькому й Ріденському університетах, в останньому захистивши дисертацію, здобув ступінь доктора філософії.

168 слів

З підручника

63. Радіодиктант «Національної єдності» — п'ятнадцять років

Коли й де виник диктант як спосіб перевірки грамотності, навряд чи скажеш напевне, але відомо, що саме слово «диктант» походить з латини. Це слово-чужинець має чимало родичів в українській мові: диктувати й диктор, диктат і навіть диктатор.

Наш диктант, однак, нічого спільного, крім етимології, не має ні з диктатом, ні з диктаторами: ця акція, що відбувається в День української писемності та мови вже вп'ятнадцяте, добровільна.

До речі, теле- й радіодиктанти пишуть французи, і поляки, і китайці... Та український диктант особливий, по-святковому врочистий.

Щороку дев'ятого листопада, уважно прислухаючись до голосу Українського радіо, пишуть диктант люди різного соціального статусу й віку. А потім, окрім самих робіт, надсилають іще й листи. «Мені хотілося написати диктант, але цього дня мусив пасти череду, — розповідає тринадцятилітній Андрій Власенко з Черкащини й додає: — Що ж, я причепив приймач за гілку й писав на пасовищі, а потім, повернувшись додому, переніс написане з чернетки в чистовик».

І хоча раніше текст писали пером, останнє півстоліття — кульковою ручкою, а згодом, кажуть, можна буде набирати його на комп'ютері, диктант усе одно єднатиме нас!

171 слово

О. Травневий

64. Історія пісні «Червона рута»

За переказами, що досі існують у Карпатах, рута — жовта квітка, яка в ніч на Івана Купала лише на декілька хвилин стає червоною. Дівчина, що її знайде й вірве, буде щаслива в коханні.

Пісню «Червона рута» у 1968 році написав дев'ятнадцятирічний студент Чернівецького медичного інституту Володимир Івасюк. Як же народився задум її написати?

У великій батьківській бібліотеці юний Володя, тоді ще старшокласник, натрапив на видапу 1906 року збірку коломийок, упорядковану Володимиром Гнатиюком. В одній із них він прочитав про чарівне зілля — червону руту.

Для юного музиканта цей образ став зворушливою знахідкою, справжнім одкровенням. У пошуках історії про цю квітку він багато мандрував селами, особливо гірськими, шукаючи ключ до розкриття таємниці, і згодом знайшов новий варіант коломийки про червону руту, а ще записав легенду про загадкове чар-зілля.

На обласному телебаченні Івасюк мав добрих друзів, яким повідомив про дві нові пісні. Їхня прем'єра відбулася в програмі «Камертон доброго настрою». І ось настало свято Володиної музики та поезії — торжество його творчої роботи. «Червона

рута» визнана піснею року в Радянському Союзі на конкурсі «Пісня-71».

169 слів

За В. Бровком

65. Юрій Кульчицький

Мало хто в Україні знає про Юрія Кульчицького, хоча цей українець відкрив Європі запашний східний напій — каву.

Родом він з української шляхетської родини Кульчицьких-Шелестовичів із Самбірщини. Замолоду пішов на Січ. Під час одного з походів Юрій Кульчицький потрапив у полон, де досконало вивчив турецьку мову та звичаї. Саме там він відкрив для себе неповторний смак та аромат кави. Пізніше Кульчицький служив в австрійській дипломатичній місії. Він відіграв важливу роль у легендарній Віденській битві, яка, до речі, зупинила турецький наступ на Європу.

Крім будинку й медалі, рятівник отримав від міської влади Відня триста мішків кави. Зерна кави залишили в обозі турки, щоправда, австрійці вважали їх кормом для верблюдів. Однак тварини каву їсти не захотіли.

Підприємливий українець не розгубився й винайшов кав'ярню. Віденцям кава припала до смаку. Кульчицький, одягнувши турецький одяг, частував своїх гостей, пом'якшуючи смак кави медом, цукром, а згодом — молоком і вершками.

Нині одна з віденських вулиць названа на честь героя-кавоара, на ній же українцями встановлено погруддя.

158 слів

О. Травневий

66. Піонер у сфері електроніки

Утілення ідеї дальшого розвитку — спільне колективне дітище багатьох учених і радіоентузіастів різних країн. Та вперше у світі створити повністю електронну систему передавання на відстань рухомого зображення й, крім того, навіть здійснити його практичну трансляцію пощастило лише Борисові Грабовському — сину поета Павла Грабовського.

1924 року він винайшов пристрій, що став основою передавальної телевізійної трубки. Учений змусив промінь рухатися

поверхнею надчутливої металеві пластинки, на яку проектувалося зображення. Незабаром наш земляк та його друзі отримали вітчизняний, а потім — міжнародний патент на винахід.

Минув час, і шістдесятирічний учений, на превеликий подив, прочитав у книжці Уїлсона, яка, можливо, потрапила йому до рук випадково, про те, що винахід, зроблений ним раніше, немов-бито здійснили американці! Обурений несправедливістю, він розпочинає боротьбу, захищаючи не лише особисту славу, а й пріоритет вітчизняної науки та техніки.

Крапку в суперечках про авторство винаходу телебачення поставила ЮНЕСКО — Організація Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури: вона юридично визнала першість за Борисом Грабовським. Як бачимо, сина видатного українського поета-революціонера по праву вважають одним із піонерів у галузі електроніки.

164 слова

О. Травневий

67. Українському радіо — дев'яносто років

Історія Українського радіо — це дивовижна епоха сотні журналістів-корифеїв, тисячі радіопрограм, мільйони листів і телеграм від слухачів і незліченна кількість сказаних і почутих слів.

А знаєте, з якого слова й коли все почалося? Увечері шістнадцятого листопада 1924 року з гучномовців, установлених у центрі Харкова, пролунало: «Алло! Вітворює Харків! Працює перша в Україні радіотелефонна станція!» Харків'яни, затамувавши подих, слухали, як звучить по радіо концерт.

У літописі Українського радіо вписано чимало незабутніх сторінок. Позивні «Реве та гомоне Дніпр широкий» не зникали з ефіру в роки Другої світової війни. Українські письменники, а саме: Володимир Сосюра, Павло Тичина, Максим Рильський — з фронту передавали аудіозвернення, які підтримували бойовий дух народу. А по війні чимало українських родин, розпорошених по всіх усюдах, воз'єднувалися завдяки радіо.

Понад вісімдесят годин щодоби — такі обсяги мовлення Національної радіокомпанії України сьогодні, у дні її дев'яносторіччя. І зараз, у ці хвилини, коли ви разом із багатомільйонною укра-

їнською родиною синхронно, слово за словом пишете радіодиктант, пам'ятайте: це відбувається завдяки нашим спільним зусиллям!

157 слів

А. Акуленко

68. Марко Вовчок

Маючи намір вивчити українську мову, російський класик Іван Тургенєв звернувся до Тараса Шевченка, щоб той порекомендував, прозу якого українського письменника варто читати як зразок літературної мови. Поет відповів: «Читайте Марка Вовчка, бо він один знає нашу мову». Цей факт дуже красномовний.

Шістнадцятирічна дівчина Марія Вілінська, красуня, розумниця, дочка російського дворянина, жила в Орлі в рідній тітки. Батька давно не було серед живих, а тітка турбувалася про Марію краще, аніж рідна мати.

Якби дівчині хтось сказав, що через сім років вона стане знаменитою українською письменницею та ще й підписуватиме свої твори псевдонімом Марко Вовчок, вона, мабуть, тільки б розсміялася. Адже для цього треба хоча б знати українську мову!

У 1851 році Марія вийшла заміж за українського етнографа Опанаса Марковича та поїхала в Україну. Вона досконало вивчила українську мову, а вже через шість років створила «Народні оповідання», що принесли їй славу в Росії та Європі. Її твори перекладають чеською, польською, болгарською, французькою, німецькою, данською мовами, а французька редакція повісті «Маруся» стала класичним твором французької дитячої літератури, витримавши майже двадцять перевидань.

168 слів

За І. Сюдюковим

69. Україна на межі тисячоліть

За легендою, апостол Андрій Первозваний на одному з пагорбів, де нині стоїть Андріївська церква, напрозорчив: «На горах цих возсіяє благодать Божа, буде город великий і воздвигне Бог багато церков». Передбачення збулося: на високому дніпровському березі народився золотoverхий Київ.

Минали роки — слава про Русь-Україну гриміла на весь світ, адже на межі першого тисячоліття тут бурхливо розвивалися

їнською родиною синхронно, слово за словом пишете радіодиктант, пам'ятайте: це відбувається завдяки нашим спільним зусиллям!

157 слів

А. Акуленко

68. Марко Вовчок

Маючи намір вивчити українську мову, російський класик Іван Тургенєв звернувся до Тараса Шевченка, щоб той порекомендував, прозу якого українського письменника варто читати як зразок літературної мови. Поет відповів: «Читайте Марка Вовчка, бо він один знає нашу мову». Цей факт дуже красномовний.

Шістнадцятирічна дівчина Марія Вілінська, красуня, розумниця, дочка російського дворянина, жила в Орлі в рідній тітки. Батька давно не було серед живих, а тітка турбувалася про Марію краще, ніж рідна мати.

Якби дівчині хтось сказав, що через сім років вона стане знаменитою українською письменницею та ще й підписуватиме свої твори псевдонімом Марко Вовчок, вона, мабуть, тільки б розсміялася. Адже для цього треба хоча б знати українську мову!

У 1851 році Марія вийшла заміж за українського агрографа Опанаса Марковича та поїхала в Україну. Вона доконало вивчила українську мову, а вже через шість років створила «Народні оповідання», що принесли їй славу в Росії та Європі. Її твори перекладають чеською, польською, болгарською, французькою, німецькою, данською мовами, а французька редакція повісті «Маруся» стала класичним твором французької дитячої літератури, витримавши майже двадцять перевидань.

168 слів

За І. Сюдюковим

69. Україна на межі тисячоліть

За легендою, апостол Андрій Первозваний на одному з пагорбів, де нині стоїть Андріївська церква, напрозорив: «На горах цих возсіяє благодать Божа, буде город великий і воздвигне Бог багато церков». Передбачення збулося: на високому дніпровському березі народився золотoverхий Київ.

Минали роки — слава про Русь-Україну гриміла на весь світ, адже на межі першого тисячоліття тут бурхливо розвивалися

торгівля, право, освіта, культура. Королівським дворам Європи було за честь поріднитися з володарями Києва. Промовистим є такий факт: Анна, високоосвічена дочка Ярослава Мудрого, ставши королевою Франції, підписувала державні акти своїм ім'ям, а її чоловік, король Генріх Перший, ставив усього-на-всього хрестик.

Наша історія славна ще й звитяжними боями: упродовж століть відчайдушні козаки захищали Україну й усю Європу від дикої орди. Прикро, що на межі другого тисячоліття нам, українцям, ціною життя найкращих синів доводиться боронити від східних сусідів свій європейський вибір. Сьогодні ми по-особливому розуміємо Шевченкову настанову любити Україну «во вряте люте» і знаємо, що вистоїмо, бо за нами правда й славна історія.

156 слів

О. Травневий

70. Наші пісні

Ми живемо у світі, де співіснує безліч ритмів: klepanня коси, тупіт копит, і дзюрчання молока у відрі, і хлюпання морських хвиль, і перестук поїзних коліс, і цокання годинника. Обдарований музикальним слухом, наш народ тонко відтворює всі ритми, тому й витворив близько трьохсот тисяч народних пісень, якими зачаровує весь світ. Їх у нас сила-силенна на будь-який смак: хлопцям подавай «Ой на горі та й жерці жнуть», а дівчатам — «Цвіте терен».

Американцям важко уявити Різдво без «Колядки дзвонів» — пісні, слова якої покладено на музику українського композитора Миколи Леонтовича. Наш «Щедрик» прикрашає такі відомі фільми, як «Гаррі Поттер», «Сам удома», «Загублений у Нью-Йорку».

А чи знаєте ви, що в космосі першою прозвучала українська пісня «Дивлюсь я на небо»? Понад півстоліття тому її виконав наш земляк — космонавт Павло Попович. Напевно, автор пісні Михайло Петренко й не сподівався, що його творіння звучатиме аж за небом, де навіть сокіл не літає.

Наші пісні чи з будь-якими мотивами, чи з пристрасними карпатськими ритмами у виконанні Руслани, чи з тривожними кримськотатарськими інтонаціями Джамали — долають усі кордони без віз, бо в них — жива душа народу України.

177 слів

О. Травневий

ЗМІСТ

ВСТУП

Методика проведення диктанту.....	3
Обсяг текстів для диктанту та час написання роботи	4
Нормативи оцінювання диктанту.....	4

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ

1. Дикі Карпати.....	5
2. Колір неба.....	5
3. Ноктюрн	6
4. Зорі над чумаками	6
5. Як віталися наші предки?	7
6. Дари літа	8
7. Зимова казка	8

НАШІ ТРАДИЦІЇ

8. Стрітення	9
9. Сватання	10
10. Дерева-обереги	10
11. Чистий четвер	11

У СВІТІ ТВАРИН

12. Рожеві шпаки	12
13. Перо павича	12
14. Кіт на подушечці	13
15. Дитинство лісових котів	14
16. Великий птах лісових боліт	14

Я І СВІТ

17. Як формується уява	15
18. Вождь племені	16
19. Душа українських гір	16
20. Порцелянові шедеври	17

ГОРДІСТЬ УКРАЇНИ

21. Амазонка українського авангарду	18
22. За крок до Нобелівської премії.....	18
23. Унікальний винахід харків'янина	19
24. Пророцтва майя	20

УКРАЇНСЬКЕ КОРІННЯ

25. Українське коріння.....	20
26. Георгій Гамов	21
27. Енді Воргол	22
28. Перший електричний трамвай	22
29. Хто ж винайшов кінематограф?.....	23

ЗМІСТ

ВСТУП

Методика проведення диктанту.....	3
Обсяг текстів для диктанту та час написання роботи	4
Нормативи оцінювання диктанту.....	4

КРАСА ВРЯТУЄ СВІТ

1. Дикі Карпати.....	5
2. Колір неба.....	5
3. Ноктюрн	6
4. Зорі над чумаками	6
5. Як віталися наші предки?	7
6. Дари літа.....	8
7. Зимова казка	8

НАШІ ТРАДИЦІЇ

8. Стрітення	9
9. Сватання.....	10
10. Дерева-обереги	10
11. Чистий четвер.....	11

У СВІТІ ТВАРИНИ

12. Рожеві шпаки	12
13. Перо павича.....	12
14. Кіт на подушечці	13
15. Дитинство лісових котів.....	14
16. Великий птах лісових боїт.....	14

Я І СВІТ

17. Як формується улюблена країна.....	15
18. Вождь племені.....	16
19. Душа українських гір.....	16
20. Порцелянові шедеври	17

ГОРДИТЬСЯ УКРАЇНИ

21. Амазонка українського авіаперу	18
22. За крок до Нобелівської премії.....	18
23. Унікальний винахід харків'янина	19
24. Пророцтва майя	20

УКРАЇНСЬКЕ КОРІННЯ

25. Українське коріння.....	20
26. Георгій Гамов	21
27. Енді Воргол	22
28. Перший електричний трамвай	22
29. Хто ж винайшов кінематограф?.....	23

30. Талановитий одесит	24
31. Українська зірка на небосхилі світової моди	25

ЛЮДСЬКА МУДРІСТЬ

32. Чуже обличчя	25
33. Проповідь біля каміна	26
34. Робінзон	27
35. Поспішні висновки	27

ПОДОРОЖІ УКРАЇНОЮ

36. Найглибший рекорд Києва	28
37. Музей Миколи Пирогова	29
38. Окраса Волині	29
39. Заповідна Царичанщина	30
40. Святогір'я	31
41. Божий слід	32
42. Перлини Закарпаття	32
43. Запорізький дуб	33
44. Мальовнича Івано-Франківщина	34
45. Дендропарк «Олександрія»	35
46. Перлини степового краю	35
47. Мармурова печера	36
48. Кам'яні бабі	37
49. Легенди оперного театру	38
50. Кінбурнська коса	39
51. Українська Венеція	39
52. Полтавська галушка	40
53. Острог	41
54. Яблуневе диво Сумщини	42
55. Тернопільський стар	42
56. Сковородинівка	43
57. «Асканія-Нова»	44
58. Середньовічна перлина	45
59. Буцький кальйон	45
60. Старий Чернігів	46
61. Хотинська фортеця	47

ВСЕУКРАЇНСЬКІ РАДІОДИКТАНТИ

62. Молодий Франко	48
63. Радіодиктанту національної єдності - п'ятнадцять років	48
64. Історія пісні «Червона рута»	49
65. Юрій Кульчицький	50
66. Піонер на ниві електроніки	50
67. Українському радіо — дев'яносто років!	51
68. Марко Вовчок	52
69. Україна на межі тисячоліть	52
70. Наші пісні	53